МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
_____
(підпис)
«____»_____2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою
«Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему «Методичні аспекти формування і аудиту фінансової звітності на прикладі ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»
(назва теми)

Виконавець:
Студентка 4 курсу ФМОІТ
Скуділо Марина Олексіївна _____
(Прізвище, ім'я, по-батькові) /підпис/

Науковий керівник:
д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Лоханова Наталія Олексіївна _____
(Прізвище, ім'я, по-батькові) /підпис/

ОДЕСА-2026

ЗМІСТ

ВСТУП…… 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО МСФЗ……. 8

1.1. Загальні підходи до складання фінансової звітності відповідно до МСФЗ……... 8

1.2. Порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)……. 10

1.3. Порядок складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)…… ……..……. 12

1.4. Порядок складання Звіту про рух грошових коштів…… 14

1.5. Порядок складання Звіту про зміни у власному капіталі……..……. 16

1.6. . Порядок складання Приміток до фінансової звітності…….. 18

РОЗДІЛ 2 ДІЮЧА ПРАКТИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ У ПРАТ «СУДНОПЛАВНА КОМПАНІЯ «УКРРІЧФЛОТ» ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ……. 23

2.1. Загальна характеристика підприємства……..……..... 23

2.2. Облікова політика ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» як основа складання фінансової звітності…… 24

2.3. Особливості формування фінансової звітності за МСФЗ у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»……..……. 30

2.4. Напрями поліпшення процесу складання фінансової звітності у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»….……..……. 35

РОЗДІЛ 3. АУДИТ І АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У СУДНОПЛАВНІЙ КОМПАНІЇ «УКРРІЧФЛОТ»……...……... 42

3.1. Мета, завдання і джерела аудиту фінансової звітності…….……..……... 42

3.2. Оцінка системи внутрішнього контролю на підприємстві…….…… 44
3.3. Методичні аспекти аудиту фінансової звітності на підприємстві…….. 48
3.4. Аналіз структури і динаміки статей балансу на підприємстві…….. 60
3.5. Аналіз показників рентабельності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»……. 65
ВИСНОВКИ…….. 68
Список використаних джерел……...…… 72
ДОДАТКИ……...…….. 76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах євроінтеграції економіки України, воєнного стану та глобальних логістичних викликів критично зростає роль прозорої, достовірної та оперативності фінансової звітності. Для підприємств транспортно-інфраструктурного сектору, зокрема річкового та морського транспорту, фінансова звітність перестала бути просто інструментом податкового контролю. Сьогодні це головне джерело інформації для прийняття стратегічних управлінських рішень, залучення інвестицій та відновлення інфраструктури. Надійною гарантією відповідності цієї звітності реальному стану справ виступає її незалежний зовнішній аудит.

Дослідження методики складання та аудиту фінансової звітності на прикладі Приватного акціонерного товариства «Судноплавна компанія «Укррічфлот» є надзвичайно актуальним з кількох причин:

1) Трансформація логістичних потоків та специфіка активів. ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» є одним із найбільших річкових перевізників України з потужною інфраструктурою (порти, власний флот, суднoремонтні заводи). Специфіка діяльності вимагає складних підходів до обліку та аудиту необоротних активів (оцінка зносу суден, капітальні інвестиції в модернізацію, тестування на знецінення в умовах ризиків воєнного часу тощо). Дослідження обліку таких об'єктів безпосередньо впливає на точність відображення вартості компанії в звітності.

2) Перехід на МСФЗ та підвищені вимоги до розкриття інформації. Як акціонерне товариство, ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» звітує за Міжнародними стандартами фінансової звітності. Відповідно, особливої актуальності набуває формування Приміток до фінансової звітності в частині оцінки безперервності діяльності, управління кредитними ризиками та валютними коливаннями, оскільки компанія веде зовнішньоекономічну діяльність.

3) Об'єктивна потреба в аудиті для залучення капіталу. Відновлення логістичного потенціалу Дніпра та Дунаю потребує залучення масштабних інвестицій та кредитних коштів, у тому числі від міжнародних фінансових інституцій. Наявність аудиторського висновку, складеного за Міжнародними стандартами аудиту, є базовою вимогою для підтвердження інвестиційної привабливості та надійності Товариства.

4) Удосконалення внутрішнього контролю. Аудит дозволяє виявити слабкі місця в системі внутрішнього контролю підприємства, зокрема в управлінні дебіторською та кредиторською заборгованістю, що є критично важливим для підтримання ліквідності в кризові періоди тощо.

З урахуванням вище зазначеного дослідження питань формування і аудиту фінансової звітності на прикладі ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» представляється актуальним.

Об’єктом дослідження у кваліфікаційній роботі обрано порядок формування і проведення аудиту фінансової звітності в умовах МСФЗ.

Предметом дослідження у кваліфікаційній роботі є порядок складання і аудиту фінансової звітності за МСФЗ на прикладі транспортно-логістичного підприємства – ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот».

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів формування і аудиту фінансової звітності, що складена за Концептуальною основою МСФЗ, в ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» і розробка пропозицій з їх удосконалення.

Завдання дослідження полягають в тому, щоб провести:

- освітлення загальних підходів до складання фінансової звітності підприємств відповідно до МСФЗ;

- розгляд порядку складання Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів за прямим методом, Звіту про зміни у власному капіталі та Приміток до фінансової звітності;

- опис загальної характеристики підприємства;

- дослідження облікової політики ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» як основи складання фінансової звітності;

- розгляд особливостей формування фінансової звітності за МСФЗ у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»;

- визначення напрямів поліпшення процесу складання фінансової звітності у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»;

- освітлення мети, завдань і джерел аудиту фінансової звітності;

- оцінку системи внутрішнього контролю на підприємстві;

- дослідження методичних аспектів аудиту фінансової звітності на підприємстві;

- аналіз структури і динаміки статей балансу на підприємстві;

- аналіз складу, структури і динаміки фінансових результатів у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі бакалавра застосовуються такі ключові методи дослідження, як: методи індукції та дедукції, порівняльний аналіз, системний підхід, а також структурно-аналітичний і графічно-ілюстративний методи для обробки та візуалізації даних. Дослідження базується на огляді літературних джерел, аналізі нормативної бази та практичних матеріалів підприємства – ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот». Інноваційною складовою методології є використання можливостей штучного інтелекту на базі продуктів Gemini і Notebook LM як допоміжного інструменту для пошуку інформації з дотриманням принципів академічної доброчесності і самостійним аналізом діючої теорії і практики складання звітності.

Інформаційну базу дослідження складають МСФЗ, закони України, інші нормативні джерела, сучасна спеціальна література з тематики складання, аналізу і аудиту фінансової звітності, практичний матеріал підприємства ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» у складі фінансової звітності за 2025 і 2024 роки, облікові регістри та інша документація підприємства, дані інформаційно-аналітичної платформи YouControl та інше.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків. Основний зміст роботи викладено на 71 сторінці. Список використаних джерел складається з 30 найменувань. Кваліфікаційна робота містить 3 таблиці, 2 рисунки і 2 додатки.

Апробація результатів дослідження. Апробація результатів кваліфікаційної роботи проведена шляхом їх оприлюднення на Міжнародній науково-практичній студентській конференції ФМОІТ в квітні 2026 року.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО МСФЗ

1.1. Загальні підходи до складання фінансової звітності відповідно до МСФЗ

Формування фінансової звітності згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) базується на дотриманні єдиної методологічної основи, що забезпечує прозорість та порівнянність даних для зовнішніх користувачів. Основні концептуальні засади цього процесу включають:

1) Нормативне регулювання. Нормативні засади складання фінансової звітності ПрАТ «Судноплавної компанії «Укррічфлот» та її склад базуються на поєднанні міжнародних стандартів та специфічних вимог українського законодавства для емітентів цінних паперів. Фінансова звітність підприємства готується у повній відповідності до МСФЗ, виданих Радою з МСБО, а також з урахуванням вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Крім того, ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» як емітент цінних паперів дотримується специфічних вимог НКЦПФР щодо розкриття інформації.

2) Основа оцінки активів та зобов'язань. Фундаментом для підготовки фінансових звітів є принцип історичної вартості. Однак МСФЗ вимагають суттєвих коригувань для певних статей: фінансові інструменти оцінюються за справедливою вартістю при первісному визнанні, а основні засоби та інвестиційна нерухомість підлягають регулярній переоцінці до їхньої справедливої вартості.

3) Припущення про безперервність діяльності. Це базовий принцип, згідно з яким підприємство планує продовжувати свою роботу в осяжному майбутньому. В умовах воєнного стану та руйнування інфраструктури підприємства окремо аналізують та підтверджують це припущення, попри наявність суттєвої невизначеності.

4) Функціональною валютою та валютою подання звітності є українська гривня. Всі операції в іноземних валютах перераховуються за офіційним курсом НБУ на дату здійснення операції, а монетарні залишки на дату балансу - за курсом на звітну дату з відображенням курсових різниць у складі доходів або витрат.

5) Роль професійних суджень та оцінок. Оскільки МСФЗ базуються на принципах, а не на жорстких правилах, керівництво зобов'язане застосовувати власні оціночні судження у складних сферах. Це стосується визначення справедливої вартості активів, розрахунку резервів під очікувані кредитні збитки, оцінки знецінення майна в зонах бойових дій та встановлення строків корисної експлуатації тощо.

6) Послідовність та порівнянність. Компанії мають послідовно застосовувати обрану облікову політику до всіх представлених періодів. Звітність за поточний рік обов'язково включає порівняльну інформацію за попередній рік, що дозволяє користувачам аналізувати динаміку фінансового стану.

7) Цифрова трансформація звітності в форматі таксономії. Сучасний підхід передбачає складання звітності не лише у паперовому, а й в електронному форматі iXBRL. Це вимагає використання спеціальної таксономії (типізації показників), що забезпечує автоматизовану обробку даних регуляторами та інвесторами.

Фінансова звітність підприємств є комплексною і включає наступні обов'язкові компоненти:

1. Основні форми фінансової звітності (Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів; Звіт про власний капітал; Примітки до фінансової звітності, які містять опис облікової політики, професійні судження керівництва та розшифрування кожної суттєвої статті звітності.

2. Додаткові звіти:

Звіт про управління, який містить аналіз діяльності та ризиків, комплекс фінансових і нефінансових показників (соціальних, екологічних, управлінських тощо);

Звіт про корпоративне управління, який описує структуру органів управління, відповідність практикам контролю та етики;

Звіт про винагороду, де оприлюднюються суми виплат членам Наглядової ради та виконавчому органу.

До фінансової звітності зазвичай додається аудиторський висновок.

Таким чином, загальний підхід до звітування за МСФЗ полягає у переході від простого фіксування операцій до глибокої економічної оцінки реальної вартості активів та ризиків підприємства у мінливому середовищі.

1.2. Порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) базується на дотриманні вимог МСФЗ та специфічних процедурах оцінки активів і зобов’язань.

Основні правила формування цієї форми звітності охоплюють таке:

1. Загальна структура та концепція

Баланс підприємства складається за стандартним рівнянням: Активи = Власний капітал + Зобов’язання. Звітність за 2025 рік подається у форматі таксономії (iXBRL), що передбачає електронне маркування кожного показника для автоматизованої перевірки регулятором. Дані наводяться у тисячах гривень станом на 31 грудня з обов’язковим порівнянням із показниками на початок року.

2. Порядок формування Активу

Активи розподіляються на два великих блоки залежно від строку їх використання:

- Необоротні активи, що охоплюють основні засоби, інвестиційну нерухомість, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи тощо;

- Оборотні активи, що включають запаси, дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, іншу поточну дебіторську заборгованість, грошові кошти, інші оборотні активи, тощо.

3. Порядок формування Пасиву

Пасив розкриває джерела фінансування активів, зокрема:

- Власний капітал, що включає зареєстрований статутний капітал, капітал у дооцінках, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток) тощо;

- Довгострокові зобов'язання, що мають термін більше року і включають довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов’язання, довгострокові забезпечення, відстрочені податкові зобов’язання тощо;

- Поточні зобов'язання, що мають термін менше роки і включають короткострокові кредити банків, поточну заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями, кредиторську заборгованість за товари, роботи і послуги перед постачальниками, поточні зобов’язання за розрахунками за податками, оплатою праці, страхуванням тощо, поточні забезпечення та інші поточні зобов’язання.

Покроковий алгоритм складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) передбачає ряд важливих етапів:

Крок 1: Збір та верифікація первинних даних, що включає формування Оборотно-сальдової відомості за всіма бухгалтерськими рахунками на дату звітності.

При тому має бути виконана перевірка рівності, що загальна сума дебетових сальдо дорівнює загальній сумі кредитових сальдо в оборотно-сальдовій відомості.

До складання звітності виконується закриття періоду, коли всі рахунки доходів і витрат (класи 7, 8, 9) закриваються на фінансовий результат (рахунок

79) з подальшим віднесенням на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)».

Крок 2: Класифікація та групування рахунків

На другому кроці здійснюється розподіл залишків рахунків за трьома глобальними елементами балансу: активи; власний капітал; зобов'язання.

Дебетові сальдо формують актив, а кредитові сальдо формують пасив.

Винятком є контрарні рахунки, коли сальдо зносу (рах. 13) та резерву сумнівних боргів чи очікуваних кредитних збитків (рах. 38) є кредитовими, але відображаються в активі зі знаком мінус (у дужках).

Крок 3: Заповнення активу Балансу з розподілом активів за строком ліквідності та заповненням рядків необоротних і оборотних активів.

Крок 4: Заповнення пасиву Балансу з розподілом джерел формування активів за власністю та строком погашення на власний капітал, довгострокові зобов'язання (більше року) і поточні зобов'язання (менше року).

Крок 5: Фінальна звірка балансу з перевіркою головного рівняння, де підсумок активу має дорівнювати підсумку пасиву.

1.3. Порядок складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) - це головний звіт, який застосовується для оцінки показників ефективності компанії, і показує, скільки підприємство заробило (або витратило) за звітний період та за рахунок чого це відбулося.

На відміну від Балансу, який складається на конкретну дату за залишками рахунків, цей звіт будується за період (квартал, рік) на основі оборотів за рахунками доходів (клас 7) та витрат (класи 8, 9).

Логіка його складання може бути розподілена на чотири послідовні блоки:

Крок 1. Розрахунок валового прибутку (операційний базис)

Це оцінка ефективності основної діяльності (виробництва, торгівлі тощо).

В цьому розділі наводяться:

- Чистий дохід від реалізації, який визначається шляхом очищення загального доходу від продажу товарів/послуг (кредит рахунку 70) від ПДВ, акцизів та інших вирахувань;

- Собівартість реалізації, що формується з витрат на виробництво, закупівлю та реалізацію проданих продукції, товарів, робіт, послуг (дебет рахунку 90).

При вирахуванні від чистого доходу собівартості визначається валовий прибуток (або валовий збитком, якщо витрати перевищили дохід).

Крок 2. Розрахунок фінансового результату від операційної діяльності (EBIT)

Тут враховуються всі інші витрати та доходи, пов'язані з життєдіяльністю підприємства, крім фінансування.

При тому до валового прибутку додаються інші операційні доходи (оренда, продаж валюти, операційна оренда тощо за даними рахунку 71), а також віднімаються адміністративні витрати за даними рахунку 92; витрати на збут, що охоплюють витрати на маркетинг, логістику, пакування тощо за даними рахунку 93; інші операційні витрати за даними рахунку 94.

У результаті визначається прибуток (збиток) від операційної діяльності.

Крок 3. Визначення чистого прибутку або чистого збитку (остаточний фінансовий результат)

На цьому етапі враховуються доходи і витрати фінансової і інвестиційної діяльності, а також податки на прибуток, як зобов'язання перед державою.

Для розрахунку прибутку до оподаткування до фінансового результату від операційної діяльності додаються фінансові доходи за даними рахунку 73, доходи від участі в капіталі за даними рахунку 72 та інші доходи за даними рахунку 74; а також вираховуються фінансові витрати за даними рахунку 95,

втрати від участі в капіталі за даними рахунку 96, інші витрати за даними рахунку 97.

Наступним етапом від прибутку до оподаткування вираховуються витрати з податку на прибуток (рахунок 98), що дозволяє визначити суму чистого прибутку (чистого збитку) діяльності.

Крок 4. Розрахунок іншого сукупного доходу

Це специфічний блок для компаній, що звітують за МСФЗ. Сюди включають доходи і витрати, що, наприклад, виникають внаслідок дооцінки основних засобів та нематеріальних активів, курсові різниці від перерахунку іноземних філій тощо.

При тому чистий прибуток додається до результату іншого сукупного доходу, утворюючи фінальний показник Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), який як раз має назву «Сукупний дохід».

1.4. Порядок складання Звіту про рух грошових коштів

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом показує реальний рух, приплив та відтік грошей на підприємстві за звітний період.

Його головна особливість полягає в тому, що інформація розкривається через розшифровку конкретних статей: скільки коштів отримано від покупців, скільки сплачено постачальникам, скільки пішло на виплату заробітної плати тощо.

Прямий метод застосовується переважно для операційної діяльності, тоді як інвестиційна та фінансова діяльність завжди відображаються однаково (прямим шляхом).

Для складання звіту використовуються касові обороти за рахунками обліку грошей (в Україні це рахунки класу 3: 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках» тощо) у розрізі кореспонденції з іншими рахунками.

Методика складання Звіту про рух грошових коштів виглядає так:

1. Рух коштів у результаті операційної діяльності - тут фіксуються грошові потоки від основної діяльності, яка приносить компанії дохід.

Находження від операційної діяльності становлять грошові кошти від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Сюди потрапляють усі суми, що надійшли на рахунки або в касу від покупців (кореспонденція Дт 31, 30 - Кт 36, 681 або 70), а також інші надходження, зокрема повернення авансів від постачальників, отримані операційні субсидії, надходження від оренди.

Витрачання коштів від операційної діяльності вказуються в дужках або з мінусом і включають грошові кошти, сплачені постачальникам за сировину, матеріали чи товари (кореспонденція Дт 63, 371 - Кт 31, 30); витрати на оплату праці (Дт 66 - Кт 31, 30); відрахування на соціальні заходи (Дт 65 - Кт 31); сплата податків і зборів (Дт 64 - Кт 31); інші виплати на оплату комунальних послуг, оренди офісу, відряджень, штрафів контрагентам тощо.

Різниця між операційними надходженнями та виплатами формує чистий рух коштів від операційної діяльності.

2. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності.

Цей блок показує, як підприємство витрачає гроші на розвиток (капітальні інвестиції) та скільки отримує від продажу своїх необоротних активів.

У цьому розділі наводяться находження, зокрема, гроші від продажу основних засобів, нематеріальних активів або акцій інших компаній, а також отримані відсотки та дивіденди за довгостроковими інвестиціями; а також витрачання по інвестиційній діяльності на купівлю нового обладнання, будівництво складів, модернізацію потужностей, придбання ліцензій чи програмного забезпечення, купівлю цінних паперів.

Різниця між надходженнями і витрачаннями за інвестиційною діяльністю становить чистий рух коштів від інвестиційної діяльності.

3. Рух коштів у результаті фінансової діяльності.

Цей розділ відображає зміни у структурі та розмірі власного капіталу та кредитів компанії.

У цьому розділі наводяться находження за фінансовою діяльністю у вигляді отримання нових кредитів від банків (короткострокових чи довгострокових), залучення позик від інших джерел, грошові внески засновників до статутного капіталу тощо; а також витрачання у вигляді погашення тіла кредитів (виплата відсотків зазвичай іде в операційну діяльність або виділяється окремо), виплати дивідендів власникам, викупу власних акцій компанії тощо.

У результаті розраховується чистий рух коштів від фінансової діяльності як різниця між надходженнями і витрачаннями у сфері фінансових операцій.

На фінальному кроці здійснюється узагальнення та верифікація звіту.

Після заповнення всіх трьох розділів робиться підсумковий розрахунок чистого грошового потоку за період. При тому сумуються чисті результати всіх трьох розділів (Операційний + Інвестиційний + Фінансовий). Значення може бути як позитивним (чистий приплив), так і від'ємним (чистий відтік).

Далі враховується вплив зміни валютних курсів, зокрема, якщо у компанії є валютні рахунки, додається або віднімається курсова різниця, яка виникла на залишок грошей.

У підсумку визначається залишок грошових коштів на кінець року і виконується фінальна звірка з Балансом, зокрема робиться розрахунок: Залишок коштів на початок року плюс або мінус Чистий грошовий потік за період = Залишок коштів на кінець року

Отриманий показник залишку на кінець року мусить збігатися з рядком «Грошові кошти та їх еквіваленти» в активі Балансу на відповідну дату.

1.5. Порядок складання Звіту про зміни у власному капіталі

Звіт про зміни у власному капіталі - це динамічна ланка між двома іншими формами звітності: Звітом про фінансові результати та Балансом. Він детально розшифровує, чому і як за рік змінилися чисті активи компанії, тобто

частка бізнесу, яка належить безпосередньо засновникам після вирахування всіх боргів.

Матрична структура звіту та логіка його складання побудовані таким чином:

1. Звіт має вигляд таблиці, де у стовпцях розписано всі складові власного капіталу підприємства: статутний капітал, емісійний дохід, резервний капітал, нерозподілений прибуток чи непокритий збиток, а також неоплачений чи вилучений капітал. У рядках послідовно відображаються події, які впливали на ці компоненти протягом року від 1 січня до 31 грудня.

2. Покроковий алгоритм складання Звіту про власний капітал передбачає такі кроки, як:

Крок 1: Фіксація початкового сальдо

У перший рядок переносяться залишки за всіма рахунками капіталу (клас 4) на початок звітного року. Ці суми мають збігатися з показниками розділу «Власний капітал» пасиву Балансу на кінець попереднього року.

Якщо протягом року виявили суттєві помилки минулих років або змінилася облікова політика, у звіт вносяться виправлення помилок і робиться окремий рядок «Скоригований залишок».

Крок 2: Відображення фінансових результатів за період

При тому наводиться чистий прибуток або збиток за період. Цей показник беруть із фінального рядка Звіту про фінансові результати. Прибуток збільшує, а збиток зменшує колонку «Нерозподілений прибуток».

Також наводяться показники з іншого сукупного доходу. Результати переоцінки майна (уцінка/дооцінка основних засобів чи нематеріальних активів) розносяться у стовпчик «Капітал у дооцінках» або «Інший додатковий капітал» тощо.

Крок 3: Відображення операцій із власниками

Тут показують свідомі рішення керівництва чи акціонерів, а саме: внески до капіталу, якщо власники збільшили статутний капітал (грошима чи майном), сума додається у стовпчик «Зареєстрований капітал»; виплата

дивідендів, коли нараховані власникам дивіденди зменшують суму у стовпчику «Нерозподілений прибуток» (вказуються в дужках); вилучення капіталу, зокрема, якщо компанія викупила власні акції у акціонерів або хтось із засновників вийшов із бізнесу, це фіксується у відповідних графах зі знаком мінус.

Крок 4: Внутрішні перерозподіли капіталу

Це перекидання сум з однієї колонки в іншу, які не змінюють загальний підсумок капіталу, наприклад, направлення частини чистого прибутку на формування резервного капіталу (стовпчик прибутку зменшується, стовпчик резервів збільшується).

3. Фінальна звірка капіталу

Наприкінці звіту за кожною колонкою розраховується кінцева сума за формулою (1.1):

Залишок капіталу на початок року ± Усі зміни капіталу за рік = Залишок капіталу на кінець року (1.1)

Рядок «Залишок на кінець року» по кожному стовпчику звіту окремо і в загальному підсумку повинен збігатися з відповідними статтями розділу I пасиву Балансу на кінець звітного періоду.

1.6. Порядок складання Приміток до фінансової звітності

Примітки до фінансової звітності - це найбільш об'ємна, але водночас найінформативніша частина звітності. Якщо Баланс чи Звіт про фінансові результати дають лише агреговані цифри, то Примітки розкривають складові цих показників. Вони деталізують облікову політику, методи оцінки елементів звітності та надають розшифрування за кожною суттєвою статтею, дозволяючи аудиторам та інвесторам зрозуміти реальний стан справ у компанії.

Нижче наведено покрокову методику складання Приміток, яка відображає логіку формування цього документа.

1. Загальні положення та облікова політика становлять основу Приміток і розкривають організаційний контекст та основу підготовки звітності.

Будь-яка звітність починається з ідентифікації підприємства. У першому розділі Приміток обов'язково зазначають:

- юридичну назву компанії, її місцезнаходження та основні види діяльності (КВЕД);

- опис нормативної бази, за якою складено звітність (Національні стандарти - НП(С)БО чи Міжнародні стандарти - МСФЗ);

- валюту звітності (як правило, тисячі гривень) та рівень округлення.

Далі здійснюється розкриття суттєвих елементів облікової політики.

Це критично важливий блок, оскільки він пояснює, за якими правилами рахувалися цифри в основних звітах. Компанія має чітко прописати свої підходи до:

- основних засобів, інвестиційної нерухомості та нематеріальних активів: критерії визнання, обрані методи амортизації (прямолінійний, виробничий тощо) та встановлені строки корисного використання за групами активів, підходи до визначення зменшення корисності;

- запасів: порядок визначення первісної вартості, метод оцінки запасів при вибутті (наприклад, FIFO або середньозважена вартість), метод оцінки на дату балансу;

- дебіторської заборгованості: методологія розрахунку резерву очікуваних кредитних збитків за МСФЗ або резерву сумнівних боргів за НП(С)БО (коефіцієнт сумнівності, метод класифікації за строками);

- порядок визнання доходів з поясненням того, у який саме момент компанія визнає дохід (зазвичай за фактом передачі контролю над товаром або виконання послуги) та інше.

2. Постатейні розшифрування та табличні додатки до статей звітності

Ця частина складається з таблиць, які крок за кроком деталізують балансові рядки та рядки звіту про фінансові результати, зокрема, надається детальне розшифровування необоротних активів, де для кожної групи об'єктів

окремо розкривають рух первісної вартості, зміни суми нарахованого зносу/амортизації за рік; підсумок залишкової вартості; наявність заставленого майна чи активів, на які встановлено обмеження права власності тощо; розшифровування оборотних активів, зокрема, запаси розписуються за категоріями (сировина, незавершене виробництво, готова продукція, товари) та зазначається сума уцінки, якщо товари залежалися на складі; щодо грошових коштів показується розподіл грошей у касі, на поточних рахунках у гривні, скільки у валюті та в яких банках тощо; надається деталізація фінансових активів і фінансових зобов'язань, так щодо дебіторської заборгованості наводиться її аналіз за строками погашення, окремо розкривається сума первісної вартості боргів, сума створеного резерву очікуваних кредитних збитків (або резерву сумнівних боргів) та чиста вартість дебіторської заборгованості; щодо кредитів банків наводиться перелік банків-кредиторів, строки погашення позик, відсоткові ставки та графіки виплат; щодо кредиторської заборгованості борги розбиваються за строками виникнення (поточна, протермінована) та виділяються борги перед пов'язаними особами та таке інше.

3. Специфічні розкриття

Окремий блок Приміток присвячений інформації, яка не фігурує в самому Балансі, але критично впливає на фінансові ризики підприємства, зокрема розкриттю підлягають:

1. Непередбачені зобов'язання та судові спори

Якщо компанія бере участь у судових процесах (наприклад, податкові спори або позови від клієнтів), у Примітках описують суму позову та ймовірність програшу. Якщо ризик високий, під нього створюють забезпечення у Балансі, якщо середній чи низький - описують ситуацію у Примітках.

2. Операції з пов'язаними сторонами

Якщо підприємство купувало сировину чи продавало товари своїм директорам, засновникам, дочірнім компаніям або іншим пов’язаним особами,

ці операції мають бути винесені в окрему таблицю із зазначенням сум та підтвердженням того, що ціни відповідали ринковим («ринковий характер операцій»).

3. Події після дати балансу

Описуються події, які відбулися після 31 грудня, але до моменту офіційного підписання звітності, якщо вони впливають на стан компанії (наприклад, банкрутство ключового дебітора або рішення про виплату дивідендів тощо).

У Примітках діє правильно перехресних посилань – навпроти кожного суттєвого рядка у Балансі та Звіті про фінансові результати має стояти номер Примітки.

Також важливим правилом складання звітності є принцип суттєвості, який полягає в наступному: розшифровуються лише ті статті, які становлять суттєву частку в активах, пасивах чи доходах компанії. Зазвичай критерій суттєвості встановлюється в межах 1–5% від загального підсумку контрольного показника (вартості активів балансу чи суми чистого доходу від реалізації тощо).

Висновки до розділу 1

На основі проведеного теоретичного дослідження у першому розділі кваліфікаційної роботи можна сформувати такі висновки:

1) Формування фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами базується на єдиній методологічній основі, яка забезпечує прозорість, зрозумілість та порівнянність даних для зовнішніх користувачів. Ключовими засадами є застосування принципу історичної вартості з обов’язковим коригуванням окремих статей до їхньої справедливої вартості, дотримання припущення про безперервність діяльності та використання професійних суджень керівництва у складних сферах оцінки активів і зобов'язань.

2) Кожна форма фінансової звітності має своє специфічне цільове призначення та порядок формування. Баланс відображає фінансовий стан через рівність активів, капіталу та зобов’язань, групуючи їх за рівнем ліквідності та строками погашення. Звіт про фінансові результати оцінює ефективність діяльності, трансформуючи валовий прибуток у чистий прибуток та сукупний дохід. Звіт про рух грошових коштів, складений за прямим методом, розкриває реальні джерела надходження та напрями витрачання ліквідності, а Звіт про зміни у власному капіталі деталізує динаміку чистих активів, що належать власникам.

3) Примітки є найбільш інформативною складовою звітності, оскільки вони не лише деталізують агреговані показники основних форм, а й пояснюють обрану облікову політику та методи оцінки. Обов’язковому розкриттю підлягають специфічні аспекти, такі як операції з пов’язаними сторонами, непередбачені зобов’язання, судові спори та події, що відбулися після дати балансу. Дотримання принципу суттєвості дозволяє зосередити увагу користувачів на показниках, що мають вирішальний вплив на економічні рішення.

4) Сучасний підхід до звітування вимагає від підприємств-емітентів не лише фінансової, а й нефінансової інформації (Звіти про управління, корпоративне управління та винагороду). Ключовою особливістю є перехід до складання звітності в електронному форматі iXBRL із використанням системи таксономії, що забезпечує автоматизовану обробку даних регуляторами та інвесторами за допомогою унікального тегування кожного показника.

РОЗДІЛ 2 ДІЮЧА ПРАКТИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ У ПРАТ «СУДНОПЛАВНА КОМПАНІЯ «УКРРІЧФЛОТ» ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Загальна характеристика підприємства

ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» - це велике транспортне підприємство, засноване у 1993 році, яке є резидентом України та має статус приватного акціонерного товариства. Компанія функціонує як комплексний логістичний оператор, що об'єднує різні елементи транспортної інфраструктури: власні річкові порти, флот та складські об'єкти.

Розглянемо основні характеристики діяльності та структури підприємства.

Ключовими сферами (напрямами) діяльності підприємства є вантажні перевезення морським та річковим транспортом, зокрема суднами типу «ріка-море», портові послуги, транспортне оброблення вантажів, а також видобуток та реалізація піску.

Видами діяльності за КВЕД є:

Основний: 50.20 Вантажний морський транспорт

Інші:

30.11 Будування суден і плавучих конструкцій

01.64 Оброблення насіння для відтворення

08.12 Добування піску, гравію, глин і каоліну

20.11 Виробництво промислових газів

24.33 Холодне штампування та гнуття

25.11 Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій

25.12 Виробництво металевих дверей і вікон

43.32 Установлення столярних виробів

43.99 Інші спеціалізовані будівельні роботи та інші.

Компанія володіє п'ятьма річковими портами у Дніпрі, Запоріжжі, Миколаєві, Херсоні та Нікополі. Загальний дедвейт флоту перевищує 180 тис. тонн, а складські площі портів становлять понад 210 тис. м².

На підприємстві діє дворівнева структура управління, що включає Наглядову раду (7 осіб) та одноосібний виконавчий орган - Генерального директора.

Середня кількість працівників у 2025 році становила 137 осіб.

Контрольний пакет акцій (66,1%) належить венчурному фонду «П’ятий» під управлінням КУА «Сварог Ессет Менеджмент», а кінцевим бенефіціаром є Леонід Півоваров. країна громадянства бенефіціара: Швейцарія; тип бенефіціарного володіння: не прямий вирішальний вплив

Діяльність компанії зазнала критичного впливу через повномасштабну військову агресію РФ з 2022 року і до цього часу. Через бойові дії та руйнування Каховської ГЕС було повністю зупинено судноплавство Дніпром, обміліли порти у Нікополі та Запоріжжі, а порти в Миколаєві та Херсоні залишаються недоступними через обстріли та мінну небезпеку.

У 2025 році компанія завершила процедуру виділу нового товариства - ПрАТ «УРФ-нерухомість», що супроводжувалося зменшенням статутного капіталу. Фінансовий стан за звітний період характеризується значним збитком у розмірі 292,9 млн грн, що зумовлено обмеженням основної діяльності та воєнними ризиками. Через ці фактори керівництво визнає існування суттєвої невизначеності щодо здатності підприємства продовжувати безперервну діяльність у майбутньому, що зазначено в Примітках до фінансової звітності (Додаток А).

2.2. Облікова політика ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» як основа складання фінансової звітності

Облікова політика ПРАТ «СК «Укррічфлот» базується на Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) та вимогах українського

законодавства щодо бухгалтерського обліку. Звітність ведеться у національній валюті - гривні, яка є функціональною валютою підприємства.

Основними засадами облікової політики є такі:

1) Основні засоби Товариства обліковуються за переоціненою вартістю (справедлива вартість на дату оцінки за вирахуванням накопиченого зносу). Амортизація нараховується прямолінійним методом протягом очікуваного терміну корисної експлуатації об'єктів. Наприклад, для суден цей термін може становити до 54 років, а для будівель - до 75 років тощо.

2) Інвестиційна нерухомість Товариства включає об'єкти, що утримуються для отримання орендного доходу або зростання капіталу, відображаються за їхньою справедливою вартістю, яка регулярно визначається незалежними оцінювачами.

3) Запаси Товариства первісно оцінюються за первісною вартістю (фактичною собівартістю), а на дату балансу - за найменшою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації.

Для вибуття запасів використовується метод середньозваженої собівартості – для палива та FIFO – для інших запасів.

Морально застарілі або неліквідні запаси підлягають уцінці через формування відповідного резерву.

4) Доходи та витрати за видами діяльності.

Для визнання доходів компанія застосовує стандарт МСФЗ 15, згідно з яким дохід визнається в момент передачі контролю над послугою або товаром клієнту.

Доходи від фрахту та портових послуг визнаються поступово, відповідно до ступеня завершеності рейсів або робіт.

Дохід від реалізації піску або товарів фіксується в момент переходу права власності.

5) Оренда враховується Товариством згідно з МСФЗ 16.

У цілому облікова політика ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» як орендаря ґрунтується на вимогах МСФЗ 16 «Оренда», проте

містить суттєві обмеження та професійні судження, через які станом на кінець 2025 року орендовані активи на балансі Товариства фактично відсутні.

Основні положення політики щодо визнання орендних активів стосуються такого:

1) Звільнення від визнання частини оренди. Компанія прийняла рішення не визнавати орендні активи (право користування) та відповідні зобов'язання для двох категорій договорів:

1. Короткострокова оренда (терміном до 12 місяців) і оренда малоцінних активів, справедлива вартість яких на момент початку оренди не перевищує 150 тисяч гривень.

Витрати за такими договорами списуються прямо на операційні витрати (виробничі, адміністративні або збутові) рівномірно протягом терміну оренди.

2. Оренда державної та комунальної землі. Керівництво застосовує професійне судження, згідно з яким активи та зобов'язання за договорами оренди землі не визнаються. Це обґрунтовується тим, що орендні платежі за такими ділянками залежать від нормативної грошової оцінки землі та є змінними. На думку компанії, такі платежі не відповідають критеріям визнання активів і зобов'язань у розумінні МСФЗ 16.

Внаслідок застосування вищевказаних звільнень та підходів, у звітному балансі товариства за 2025 рік у графі «Орендовані основні засоби» за всіма категоріями (будівлі, машини, транспорт тощо) вказано нульове значення.

Таким чином, хоча політика передбачає можливість обліку оренди як активу згідно з міжнародними стандартами, специфіка контрактів компанії та використання дозволених МСФЗ спрощень призвели до того, що наразі оренда відображається виключно через поточні витрати періоду

6) Фінансові інструменти відображаються з урахуванням вимог МСФЗ 9, а їх розкриття здійснюється відповідно до МСФЗ 7.

Фінансові активи класифікуються залежно від бізнес-моделі управління ними. Більшість фінансових активів, зокрема, дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо обліковується за амортизованою вартістю.

Для оцінки фінансових активів на дату балансу в контексті знецінення використовується модель очікуваних кредитних збитків, що дозволяє формувати резерви під сумнівну заборгованість на основі прогнозних даних.

Оцінка очікуваних збитків є неупередженою та виваженою з урахуванням імовірності. Вона базується на:

- оцінці діапазону можливих результатів;

- врахуванні вартості грошей у часі;

- використанні всієї доступної на звітну дату інформації про минулі події, поточні умови та прогнози майбутніх економічних умов.

Для торгової дебіторської заборгованості застосовується спрощений підхід, згідно з яким резерв створюється в сумі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь термін дії активу.

Вимоги щодо знецінення за МСФЗ 9 поширюються також на грошові кошти та їх еквіваленти, проте за звітний період виявлений збиток за цією статтею був визнаний несуттєвим.

Резерв очікуваних кредитних збитків вважається значним оціночним значенням. Керівництво підприємства регулярно перевіряє та підтверджує моделі та вихідні дані, щоб мінімізувати розбіжності між розрахунковими та фактичними збитками.

Фінансові активи списуються, коли у компанії немає обґрунтованих очікувань щодо їхнього стягнення, наприклад, через значні фінансові труднощі контрагента, загрозу його банкрутства або негативні зміни в економіці регіону. Списання вважається припиненням визнання активу.

Станом на 31 грудня 2025 року загальна сума резерву під знецінення дебіторської заборгованості за основною діяльністю та іншої дебіторської заборгованості Товариства становила 17201 тис. грн. Протягом року сума резерву коригувалася з урахуванням змін в оцінках та припущеннях, а також через списання безнадійних сум.

Облікова політика ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» щодо фінансових зобов'язань ґрунтується на МСФЗ і містить такі ключові положення:

1. Класифікація та оцінка. Фінансові зобов'язання класифікуються як такі, що первісно оцінюються за справедливою вартістю, а далі - за амортизованою вартістю.

При первісному визнанні фінансові зобов'язання визнаються в балансі тоді, коли Компанія стає стороною контракту. При первісному визнанні вони оцінюються за справедливою вартістю, яка зазвичай дорівнює ціні угоди. Для зобов'язань, що на дату звітності не оцінюються через прибуток або збиток (наприклад, кредити), до вартості додаються витрати на проведення операції.

При подальшій оцінці станом на 31 грудня 2025 року всі фінансові зобов'язання компанії обліковуються за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки.

2. Склад і види зобов’язань.

До конкретних видів зобов'язань входять

- кредиторська заборгованість - торгова кредиторська заборгованість нараховується за фактом виконання контрагентом зобов'язань. Вона обліковується за справедливою вартістю при первісному визнанні, а надалі - за амортизованою вартістю;

- кредити банків - обліковуються спочатку за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на угоду, а в подальшому - за амортизованою вартістю. Станом на кінець 2025 року компанія має короткострокові кредити на суму 23,9 млн грн під 20% річних.

3. Припинення визнання та модифікація фінансових зобов’язань.

Зобов'язання списується з балансу лише тоді, коли воно погашене, анульоване або термін його дії закінчився.

При зміні умов зобов’язань може мати місце суттєва чи несуттєва модифікація.

Суттєва модифікація застосовується, якщо умови боргового інструменту значно змінюються (наприклад, дисконтована вартість потоків за новими умовами відрізняється від старої принаймні на 10%). Суттєва модифікація враховується як погашення старого зобов'язання та визнання нового.

Несуттєва модифікація застосовується, якщо умови змінено не суттєво. У такому випадку витрати на модифікацію коригують балансову вартість зобов'язання і амортизуються протягом залишку терміну його дії.

4. Інші аспекти відображення в звітності.

Фінансові активи та зобов'язання відображаються розгорнуто. Їх згортання (взаємозалік) у звітності можливе лише за наявності юридично закріпленого права на це та наміру провести розрахунок на чистій основі.

5. Визнання витрат.

Процентні витрати за всіма позиковими коштами та іншими фінансовими зобов'язаннями відображаються за методом ефективної процентної ставки. Вплив зміни валютних курсів за монетарними зобов'язаннями відображається у складі фінансових доходів або витрат.

7) Специфікою облікової політики Товариства є регламентування обліку соціальних зобов'язань перед працівниками в частині пенсійних виплат. Підприємство забезпечує виплати за планами з визначеними внесками (ЄСВ) та планами з визначеними виплатами (для працівників зі шкідливими умовами праці). Останні розраховуються актуарним методом.

8) Забезпечення. Товариство створює забезпечення лише тоді, коли воно має поточне юридичне або конструктивне зобов'язання внаслідок минулих подій, існує ймовірність вибуття ресурсів для його погашення, а суму можна визначити з достатньою точністю.

Товариство застосовує метод оцінки забезпечень, передбачений МСБО 37. Так, забезпечення оцінюються за приведеною (дисконтованою) вартістю очікуваних витрат. Для дисконтування використовується ставка до оподаткування, що відображає ринкові оцінки вартості грошей у часі та специфічні ризики зобов'язання.

Збільшення суми забезпечень з плином часу (внаслідок дисконтування) визнається як процентні витрати.

Товариством створюється забезпечення під судові витрати. Так, в 2025 році Товариство створило резерви під юридичні суперечки, зокрема у справі з ДП «Адміністрація річкових портів» щодо сервітутних платежів за причали.

При розрахунку цього резерву компанія керується принципом обачності, виходячи з найгіршого сценарію розвитку подій (повного задоволення вимог позивача), попри наявність власної правової позиції для захисту. Сума цього забезпечення становить 3,1 млн грн.

Також обліковою політикою Товариства передбачено створення забезпечення на оплату відпусток.

2.3. Особливості формування фінансової звітності за МСФЗ у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»

Формування фінансової звітності ПРАТ «Судноплавної компанії «Укррічфлот» за 2025 рік має низку специфічних рис, зумовлених як застосуванням Міжнародних стандартів фінансової звітності, так і зовнішніми обставинами через вплив війни. Основні особливості цього процесу стосуються наступного:

1. Нормативна база та статус звітності

Звітність підготовлена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та вимог українського законодавства. Важливою особливістю є те, що це окрема фінансова звітність (тільки головного підприємства), яку необхідно розглядати разом із консолідованою звітністю групи, що публікується окремо.

2. Фундаментальні принципи та методи оцінки

Компанія використовує принцип історичної вартості, але з суттєвими коригуваннями, зокрема, фінансові інструменти ПРАТ оцінюються за

справедливою вартістю при первісному визнанні, а основні засоби та інвестиційна нерухомість підлягають регулярній переоцінці.

Функціональною валютою та валютою подання є гривня. Операції в іноземних валютах перераховуються за офіційним курсом НБУ, а курсові різниці відображаються у складі доходів або витрат періоду.

3. Ключове припущення про безперервність діяльності

Найголовнішою особливістю звітності за 2025 рік є розгляд припущення про безперервність діяльності. Через воєнну агресію РФ, зупинку навігації Дніпром та руйнування інфраструктури (зокрема Каховської ГЕС), керівництво визнало наявність суттєвої невизначеності, яка ставить під сумнів здатність компанії працювати далі в нормальному режимі. Проте звітність все ще складена на основі цього припущення.

4. Висока роль професійних суджень та оцінок

МСФЗ вимагає від керівництва ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» застосовувати складні бухгалтерські оцінки в умовах високої невизначеності. Ключовими сферами застосування таких суджень є:

- визначення справедливої вартості активів (портів, суден) за допомогою незалежних оцінювачів;

- оцінка знецінення активів, особливо тих, що знаходяться на окупованих територіях або в зонах бойових дій, зокрема, у Херсоні;

- розрахунок очікуваних кредитних збитків за фінансовими активами;

- визначення строків корисної експлуатації майна – основних засобів, інвестиційної нерухомості і нематеріальних активів;

- створення забезпечень тощо.

5. Специфіка визнання окремих об'єктів

Певні особливості стосуються визнання виручки за МСФЗ 15. Дохід від перевезень та портових послуг визнається поступово («з плином часу») відповідно до ступеня завершеності робіт.

Також особливості мають місце в частині оренди за МСФЗ 16. Компанія застосовує специфічний підхід до оренди державної землі, не визнаючи її як

актив на балансі, оскільки вважає орендні платежі за нею «змінними», залежними від нормативної оцінки.

І ще одною специфічною статтею звітності Товариства є пенсійні зобов'язання. Для розрахунку виплат працівникам шкідливих професій у виді пільгових пенсій залучаються незалежні актуарії, які використовують складні математичні моделі.

6. Вплив корпоративних змін

Звітність відображає наслідки процедури виділу нового товариства – ПрАТ «УРФ-нерухомість». Через це частина активів та зобов'язань була класифікована як «утримувані для продажу/розподілу», а статутний капітал ПРАТ «Судноплавна компанія «Укрічфлот» було зменшено.

Крім загальних принципів МСФЗ, процес підготовки звітності ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» має специфічні особливості, зумовлені його правовим статусом приватного акціонерного товариства та вимогами щодо розкриття інформації на ринку капіталу України в форматі таксономії.

До складу таких особливостей відносяться:

1. Складання фінансової звітності у системі таксономії з поданням в електронному форматі iXBRL.

Звітність складається у форматі електронного документа з використанням таксономії фінансової звітності за МСФЗ. Це передбачає сувору типізацію даних, де кожен показник – активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати – має свій унікальний тег, що забезпечує автоматизовану обробку інформації регулятором, яким для акціонерних товариств є НКЦПФР.

При тому задіяють специфічні канали розкриття, а саме інформація обов'язково оприлюднюється, по-перше, через Центр збору фінансової звітності, по-друге, через офіційного агента (ДУ «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України» - SMIDA) та розміщується на власному вебсайті компанії.

2. Специфіка розкриття для емітентів цінних паперів

Як емітент акцій, Товариство зобов'язане включати до річного звіту додаткові блоки, передбачені Положенням про розкриття інформації емітентами цінних паперів, а також особами, які надають забезпечення за такими цінними паперами НКЦПФР № 608 від 06.06.2023 зі змінами.

Відповідно до цього документа ПРАТ розкриває інформацію про капітал та акції, зокрема, детально описується структура капіталу (51,4 млн грн), номінальна вартість акцій (0,30 грн) та права, які вони надають акціонерам.

Окрему описуються наявні обмеження прав. Так, у звітності зафіксовано безумовне блокування прав на частину акцій (118,9 млн штук) відповідно до рішення РНБО.

Також слід звернути увагу, що Товариство скористалося правом не розкривати певні дані (наприклад, про власників 5% і більше акцій, значні правочини), посилаючись на пункти Положення про розкриття інформації під час дії воєнного стану.

3. Звіт про корпоративне управління та нефінансова інформація

Звітність ПРАТ містить об'ємний блок, присвячений внутрішньому управлінню, що є характерним для акціонерних товариств. У цьому розділі детально розкривається склад Наглядової ради (7 осіб) та Генерального директора, їхні повноваження та стаж роботи.

У звіті про корпоративне управління також описуються діючі практики управління. Товариство заповнює таблицю відповідності практик корпоративного управління, де зазначає, які вимоги законодавства виконуються, а які – ні. До числа таких аспектів, наприклад, відноситься відсутність комітетів у складі наглядової ради та корпоративного секретаря.

Окрему частину Звіту про корпоративне управління складає звіт про винагороду, в якому оприлюднюються суми виплат керівництву. Наприклад, винагорода голови наглядової ради за звітний період 2025 року склала понад 1,8 млн грн.

4. Категорія підприємства та аудиторський статус

Відповідно до показників фінансової звітності Товариство зазначило, що в 2025 році не має статусу підприємства, що становить суспільний інтерес. А отже, важливою особливістю за 2025 рік є те, що ПРАТ не здійснювало аудит фінансової звітності за звітний рік, про що офіційно зазначено в поясненнях до звітності.

Разом з тим в 2024 році фінансова звітність Товариства підлягала аудиту (Додаток Б).

5. Структура звіту Товариства.

Звітність включає стандартний набір форм, адаптованих під таксономію:

Баланс (Форма №1). Баланс відображає структуру активів (переважно капіталомісткі необоротні активи, такі як флот і нерухомість) та капіталу/зобов'язань. У 2025 році в балансі ПРАТ відображено скорочення чистих активів з 1,28 млрд грн до 915 млн грн;

Звіт про фінансові результати (Форма №2). Відповідний звіт розділяє фінансові результати від основної операційної діяльності (перевезення, портові послуги) та фінансові/інші доходи й витрати. У 2025 році в Звіті про фінансові результати зафіксовано чистий збиток у 292,9 млн грн;

Звіт про рух грошових коштів (Форма №3) – складається Товариством за прямим методом і відображає рух грошових коштів від операційної, фінансової і інвестиційної діяльності, а також залишки коштів на початок і кінець року;

Звіт про власний капітал (Форма №4) – розкриває зміни у власному капіталі за звітний рік, а також залишки за статтями власного капіталу на початок і кінець року;

Примітки до фінансової звітності, які розшифровують кожну статтю звітності згідно з вимогами МСФЗ.

Ці особливості роблять звітність ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» не просто фінансовим документом, а комплексним звітом про діяльність емітента перед інвесторами та державою в умовах воєнного часу.

2.4. Напрями поліпшення процесу складання фінансової звітності у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»

Аналізуючи окрему фінансову звітність ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» за 2025 і 2024 роки, крізь призму діючої практики, методології МСФЗ та вимог до прозорості корпоративного управління, можна виділити ряд методологічних, аналітичних та практичних недоліків у діючій практиці складання фінансової звітності Товариства:

1. Висока залежність від суб'єктивних оціночних суджень.

Проблема полягає в тому, що через воєнний стан та економічну нестабільність розрахунок знецінення необоротних активів (флоту, нерухомості, інфраструктури портів) та формування резерву очікуваних кредитних збитків (ECL) за МСФЗ 9 базуються на значній кількості припущень керівництва.

У фінансовій звітності недостатньо наочно представлено аналіз чутливості до ключових макроекономічних параметрів.

Користувачам звітності (інвесторам, кредиторам) важко оцінити, як зміняться показники балансу, якщо, наприклад, рівень інфляції або дисконтна ставка зміняться на ±1–2%.

2. Обмеженість інформативності окремої звітності.

В окремій фінансовій звітності інвестиції в дочірні та асоційовані компанії обліковуються за собівартістю або методом участі в капіталі, але не мають на меті розкрити реальний фінансовий стан усієї групи підприємств, для чого використовується консолідована фінансова звітність.

3. Застосування Рівня 2 для оцінки справедливої вартості фінансових інструментів.

Проблема стосується того, що Товариство зазначає, що фінансові інструменти, оцінені за справедливою вартістю, відносяться до Рівня 2 ієрархії МСФЗ 13, коли оцінка активів здійснюється на основі вхідних даних, що спостерігаються, але не є прямими ринковими котируваннями.

В умовах низької ліквідності українського фінансового ринку під час війни використання моделей Рівня 2 часто межує з Рівнем 3, коли оцінки здійснюються на основі власних даних компанії.

Недостатність детального розкриття математичних моделей та джерел отримання вхідних даних для цих оцінок знижує рівень верифікованості (перевіряємості) цих цифр аудитором та аналітиками.

4. Недостатня деталізація екологічних показників та ESG-ризиків.

Суть проблеми полягає в тому, що судноплавний та логістичний бізнес безпосередньо пов'язаний із транскордонним регулюванням, викидами CO_2 та екологічними стандартами, зокрема, директивами ІМО та вимогами ЄС, куди Компанія здійснює перевезення.

Однак, в даному контексті спостерігається певний недолік практики, оскільки у примітках до звітності екологічні зобов'язання та потенційні витрати на екологічну модернізацію флоту відображені поверхнево.

Сучасна практика МСФЗ вимагає інтеграції кліматичних ризиків в оцінку корисного використання активів та створення забезпечень, що в звіті ПРАТ детально не простежується.

5. Ризики ретроспективного сприйняття через суттєві події після звітної дати.

У 2025 році Товариство стикнулося зі специфічною ситуацією, а саме 10 січня 2025 року (майже одразу після закінчення звітного року) завершено масштабну реструктуризацію - виділ ПрАТ «УРФ-НЕРУХОМІСТЬ» із передачею туди значної частини активів, зобов'язань та статутного капіталу.

Хоча формально МСБО 10 відносить це до подій, що не вимагають коригування, однак, наявність такої фундаментальної події робить історичні дані балансу на 31 грудня 2024 року малокорисними для прогнозування майбутніх грошових потоків ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» в його новому, суто судноплавно-логістичному форматі.

Компанії варто було б додати у Примітку 31 звітності 2024 року показники (Pro-forma financial information), які б показували гіпотетичний баланс підприємства вже без урахування виділених активів нерухомості.

У свою чергу у Примітках до фінансової звітності 2025 році це питання частково втратило актуальність, оскільки на кінець 202 року вже було відображено склад статей звітності без виділеної частини, однак, на наш погляд, у звітності 2025 року доречно було більш докладно описати ситуацію виділення частини бізнесу в іншу компанію.

Отже, в цілому можна зробити висновок, що діюча практика Товариства є високопрофесійною з точки зору формального дотримання стандартів, зокрема, МСФЗ виконані повністю. Проте її головними вадами є історичність у шкоду прогностичній цінності через виділ бізнесу одразу після звітної дати щодо звітності 2024 року та низька прозорість щодо чутливості облікових оцінок в умовах воєнних ризиків.

На основі виявлених недоліків та областей для покращення в діючій практиці складання окремої фінансової звітності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот», пропонуються такі пропозиції з її удосконалення:

1. Впровадження обов'язкового аналізу чутливості для ключових оціночних суджень з урахуванням вимог МСБО 1 та МСФЗ 9. Суть пропозиції полягає в тому, щоб, зважаючи на високий рівень невизначеності через воєнний стан, Товариству доповнити розділ «Основні облікові оцінки та судження» розгорнутим аналізом чутливості.

У примітках до фінансової звітності слід розкрити матриці, які наочно демонструватимуть користувачам, як саме зміна макроекономічних параметрів (наприклад, збільшення дисконтної ставки на 1 пункт, або курсу валют, чи зміна коефіцієнтів імовірності дефолту клієнтів) вплине на балансову вартість флоту та портової інфраструктури після тесту на знецінення; фінальну суму резерву очікуваних кредитних збитків.

Це суттєво підвищить надійність, прозорість та прогнозну цінність звітності для потенційних інвесторів і кредиторів.

2. Паралельне представлення та розкриття інформації (Pro-forma Financial Information) у випадку масштабних реструктуризацій.

Оскільки відразу після звітного періоду 2024 року (10 січня 2025 року) було завершено масштабний виділ ПрАТ «УРФ-НЕРУХОМІСТЬ» із передачею туди значної частини капіталу й активів, історичні дані балансу на 31.12.2024 втрачають свою релевантність для майбутніх оцінок.

Керуючись кращими міжнародними практиками розкриття подій після звітної дати за МСБО 10, Товариству пропонується розробити та включити до приміток гіпотетичний (проформа) баланс та звіт про прибутки. У цьому додатковому розкритті слід показати, який вигляд мали б фінансовий стан та результати діяльності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» за 2024 рік, якби виділ нерухомості відбувся на початок або на кінець звітного періоду.

У результаті досягається очищення фінансової звітності від впливу активів, які більше не належать компанії, що дозволить аналітикам об’єктивно оцінити ефективність Товариства як чисто судноплавно-логістичного бізнесу.

3. Деталізація та верифікація моделей оцінки справедливої вартості Рівня 2 за МСФЗ 13.

Для мінімізації суб'єктивізму при оцінці фінансових інструментів за справедливою вартістю в умовах низько-ліквідного українського ринку під час війни необхідно розширити текстовий супровід Примітки щодо ієрархії справедливої вартості.

Товариство має чітко задекларувати:

- які саме конкретні ринкові дані (вхідні показники), що спостерігаються, було закладено в модель;

- які коригування (наприклад, дисконт на ліквідність або специфічний воєнний ризик) були застосовані керівництвом;

- за якими методиками здійснювалася верифікація цих даних (джерела котирувань, ставки залучення аналогічних інструментів).

Це дозволяє зблизити методику оцінки із жорсткими вимогами МСФЗ 13 та полегшує процедуру зовнішнього незалежного аудиту цих статей.

4. Інтеграція ESG-показників та кліматичних ризиків у звітність з урахуванням вимог МСФЗ S1 та МСФЗ S2.

Судноплавний бізнес зазнає жорсткого тиску міжнародних екологічних регуляторів. Для компанії, що здійснює транскордонні перевезення, це прямий фінансовий ризик. А отже, Товариству доцільно розпочати поступовий перехід до розкриття інформації про сталий розвиток відповідно до нових стандартів IFRS S1 та IFRS S2. Зокрема, у звітності слід відобразити потенційний вплив вимог щодо декарбонізації на строки корисного використання суден (можливе прискорення амортизації застарілого флоту); оцінку майбутніх капітальних інвестицій, необхідних для екологічної модернізації суден, та формування відповідних забезпечень (резервів) під екологічні зобов'язання.

Це підвищить інвестиційну привабливість Товариства для європейських партнерів та міжнародних фінансових інституцій

5. Синхронізація оприлюднення окремої та консолідованої фінансової звітності.

Для забезпечення принципу повноти представлення інформації про діяльність усієї групи компаній «Укррічфлот» практику підготовки звітності слід налаштувати таким чином, щоб окрема звітність материнської компанії та консолідована звітність групи виходили одночасно або містили прямі перехресні посилання на ключові показники дочірніх компаній (навіть якщо вони обліковуються за собівартістю). У результаті може бути досягнуто цілісне розуміння масштабу операційних та фінансових ризиків холдингу зовнішніми користувачами.

Висновки до розділу 2

На підставі проведеного дослідження діючої практики складання фінансової звітності у ПрАТ «Судноплавної компанії «Укррічфлот» можна сформувати такі висновки до другого розділу:

1. ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» функціонує як великий комплексний логістичний оператор, що об'єднує порти, флот та складську інфраструктуру. Повномасштабна військова агресія РФ чинить критичний вплив на діяльність компанії, призвівши до зупинки судноплавства Дніпром, руйнування активів та отримання значного чистого збитку у розмірі 292,9 млн грн за 2025 рік. У зв'язку з цим керівництво визнає наявність суттєвої невизначеності щодо здатності підприємства продовжувати безперервну діяльність.

2. Облікова політика Товариства повністю базується на МСФЗ, де ключовими засадами є облік основних засобів за переоціненою вартістю та інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю. Для фінансових активів застосовується модель очікуваних кредитних збитків згідно з МСФЗ 9, а дохід від перевезень визнається поступово «з плином часу» відповідно до МСФЗ 15.

Компанія дотримується консервативного підходу до МСФЗ 16, не визнаючи права користування на державні земельні ділянки через змінний характер орендних платежів, що призводить до відсутності орендних активів на балансі.

Особливістю також є нарахування пенсійних зобов'язань за планами з визначеними виплатами для працівників шкідливих професій із залученням актуаріїв.

3. Звітність складається в електронному форматі iXBRL із застосуванням таксономії МСФЗ, що забезпечує типізацію даних для регулятора. Процес формування звітності у 2025 році відобразив наслідки масштабної реструктуризації - виділу ПрАТ «УРФ-нерухомість», що супроводжувалося зменшенням статутного капіталу та передачею частини активів.

4. Попри дотримання стандартів, виявлено недоліки, такі як висока залежність від суб’єктивних суджень керівництва та недостатня прозорість моделей оцінки справедливої вартості Рівня 2. Для покращення пропонуються такі заходи:

- впровадження обов'язкового аналізу чутливості для оціночних значень (інфляція, дисконтні ставки);

- розкриття проформа-фінансової інформації (Pro-forma Financial Information) для очищення звітності від впливу виділених активів нерухомості, що підвищить її прогностичну цінність;

- інтеграція ESG-показників та кліматичних ризиків у звітність для оцінки їхнього впливу на строки експлуатації флоту;

- синхронізація оприлюднення окремої та консолідованої звітності для цілісного сприйняття ризиків холдингу.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ І АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У СУДНОПЛАВНІЙ КОМПАНІЇ «УКРРІЧФЛОТ»

3.1. Мета, завдання і джерела аудиту фінансової звітності

Метою аудиту фінансової звітності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» є отримання обґрунтованої впевненості та надання незалежного висновку про те, чи відображає звітність у всіх суттєвих аспектах реальний фінансовий стан підприємства, його прибутки чи збитки та рух грошових коштів відповідно до МСФЗ.

В особливих умовах діяльності Товариства, зумовлених війною, критичною метою аудиту також стає підтвердження обґрунтованості припущення керівництва про безперервність діяльності, оскільки існують значні сумніви щодо здатності компанії продовжувати роботу в майбутньому.

Для досягнення цієї мети в ході аудиту необхідно вирішити такі основні завдання:

1) Перевірка правильності оцінки активів, зокрема, підтвердження справедливої вартості флоту та інвестиційної нерухомості, а також оцінка обґрунтованості визнаного знецінення майна в зонах бойових дій та на окупованих територіях (сума збитків від знецінення за 2025 рік склала 62,1 млн грн).

2) Перевірка повноти зобов’язань у Балансі (Звіті про фінансовий стан), зокрема, оцінка резервів під судові спори (наприклад, з ДП «Адміністрація річкових портів») та податкових ризиків.

3) Аналіз облікових оцінок та професійних суджень. Аудит має підтвердити адекватність розрахунків очікуваних кредитних збитків за дебіторською заборгованістю та актуарних розрахунків пенсійних зобов’язань для працівників шкідливих професій.

4) Підтвердження результатів реструктуризації, зокрема, перевірка законності та правильності відображення в обліку процедури виділу ПрАТ

«УРФ-нерухомість», що супроводжувалося передачею значних активів та зменшенням статутного капіталу ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот».

5) Оцінка повноти розкриття інформації і перевірка повноти та достовірності даних у системі таксономії (iXBRL).

6) Підтвердження відповідності звіту про корпоративне управління вимогам НКЦПФР.

Джерелами інформації для проведення аудиту ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» виступають:

1) Повний пакет фінансової звітності за МСФЗ, що містить Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), Звіт про власний капітал та детальні Примітки до фінансової звітності.

2) Нефінансова інформація, що включає: Звіт керівництва (Звіт про управління) та Звіт про корпоративне управління, що містять дані про структуру власності, ризики, стратегію, виплати керівництву та інші показники відповідно до вимог законодавства.

3) Розпорядчі документи, що зокрема охоплюють такі документи: облікова політика підприємства, Статут ПРАТ, протоколи Загальних зборів акціонерів та засідань Наглядової ради.

4) Договори по основних господарських операціях, первинні документи і облікові регістри по рахунках обліку (оборотно-сальдові відомості тощо);

5) Зовнішні підтвердження від банків, дебіторів, кредиторів та інших контрагентів;

6) Звіти експертів, зокрема висновки незалежних оцінювачів щодо вартості основних засобів, актуарні звіти про пенсійні виплати;

7) Рішення судів щодо стягнення збитків з РФ та інших контрагентів.

8) Електронні дані, що включає фінансову і нефінансову звітність, подану через офіційні канали розкриття (SMIDA, Центр збору фінансової звітності) та розміщена на вебсайті компанії та інше.

Слід зауважити, що незважаючи на обов'язковість аудиту для емітентів цінних паперів у мирний час, Товариство зазначило, що за 2025 звітний рік зовнішній аудит фінансової звітності не проводився. У свою чергу до 2024 року обов’язковий аудит проводився на щорічній основі.

3.2. Оцінка системи внутрішнього контролю на підприємстві

Оцінка системи внутрішнього контролю (СВК) у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» у 2024-2025 роках дозволяє охарактеризувати її як таку, що має специфічну структуру, зумовлену правовим статусом товариства та поточними кризовими умовами діяльності.

Нижче наведено детальний огляд стану СВК на підприємстві:

1. Організаційна структура та органи контролю

Система контролю базується на дворівневій структурі управління. Головна роль в нагляді за діяльністю виконавчого органу та фінансово-господарським станом належить Наглядовій раді, яка складається з 7 осіб. Наглядова рада здійснює регулярний моніторинг операційної діяльності та має прямий зв’язок з усіма службами підприємства.

Водночас у структурі Наглядової ради відсутні спеціалізовані комітети (зокрема комітет з питань аудиту чи ризиків), що є відхиленням від кращих практик корпоративного управління.

2. Модель внутрішнього контролю

Згідно зі звітом про корпоративне управління, ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» не застосовує модель «трьох ліній захисту», яка є міжнародним стандартом для побудови ефективної СВК.

Функції контролю першої, другої та третьої ліній (операційний контроль, комплаєнс, внутрішній аудит) на підприємстві окремо не виділені та не формалізовані.

3. Нормативне забезпечення

Аналіз внутрішніх документів свідчить про низький рівень формалізації контрольних процедур, що полягає в наступному:

- на підприємстві відсутні затверджені політики з питань управління ризиками, комплаєнсу та внутрішнього аудиту;

- немає декларації схильності до ризиків;

- Товариство не має затвердженого Кодексу етики, політики щодо запобігання корупції та окремої політики щодо конфлікту інтересів (керується загальними нормами Статуту та Закону);

- відсутні механізми анонімного повідомлення про неетичну поведінку та таке інше.

4. Функціональний контроль та роль посадових осіб

Ключові контрольні функції на оперативному рівні покладені на Головного бухгалтера, який забезпечує:

- дотримання методологічних принципів обліку та звітності;

- організацію та проведення інвентаризації активів;

- вжиття заходів щодо попередження нестач та розкрадань;

- контроль за складанням податкової та статистичної звітності.

Виконавчий орган (Генеральний директор) здійснює щотижневу комунікацію з Головою Наглядової ради для обміну інформацією про значні події та ризики.

5. Контроль в умовах воєнного стану

Специфікою контрольного середовища у 2024-2025 роках є робота в умовах високої невизначеності.

Через бойові дії та окупацію частини активів, зокрема в Херсоні, підприємство втратило можливість фізичного контролю та перевірки значної частини свого майна.

Внутрішній контроль у цей період сфокусований на збереженні ліквідності, оптимізації витрат на персонал та забезпеченні безперервності грошових потоків.

Керівництво застосовує значні оціночні судження для контролю знецінення активів та розрахунку очікуваних кредитних збитків.

На підставі проведеного огляду системи внутрішнього контролю у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» можна зробити загальний висновок щодо її ефективності.

Хоча Наглядова рада заявляє про сумлінне виконання своїх обов'язків та відсутність рішень, що шкодять акціонерам, система внутрішнього контролю ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» характеризується як мінімалістична.

СВК значною мірою залежить від безпосереднього нагляду з боку акціонерів через Наглядову раду та професійної сумлінності керівництва, проте потребує суттєвого вдосконалення через впровадження формалізованих політик ризик-менеджменту та створення комітету з питань аудиту.

На основі аналізу фінансової і корпоративної звітності ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» та виявлених у ній прогалин у корпоративному управлінні, можна виділити такі пропозиції для поліпшення системи внутрішнього контролю (СВК) Товариства:

1. Організаційні зміни та спеціалізація нагляду, зокрема, доцільним представляється:

1) Створення Комітету з питань аудиту: У складі Наглядової ради наразі відсутні будь-які комітети. Необхідно сформувати Комітет з питань аудиту, до якого мають увійти незалежні члени ради (після їх обрання) з досвідом у сфері фінансів та аудиту для незалежного нагляду за підготовкою звітності та роботою зовнішніх аудиторів.

2) Впровадження посади корпоративного секретаря. Призначення корпоративного секретаря забезпечить ефективну взаємодію між органами управління та дотримання процедур внутрішнього контролю.

3) Залучення незалежних директорів. Наразі у Товаристві відсутні незалежні члени Наглядової ради. Введення до складу ради незалежних

фахівців (мінімум 1/3 або половина складу) підвищить об’єктивність контрольних функцій.

2. Формалізація політик та процедур, що охоплює такі складові:

1) Перехід до моделі «трьох ліній захисту». Компанія офіційно визнає, що не застосовує цю міжнародну модель, між тим, необхідно чітко розмежувати функції операційного менеджменту (1-ша лінія), підрозділів з ризиків та комплаєнсу (2-га лінія) та внутрішнього аудиту (3-тя лінія).

2) Розробка та затвердження ключових політик. На сьогодні у Товаристві відсутні затверджені документи, що визначають політику СВК, систему комплаєнсу та внутрішнього аудиту. Для удосконалення СВК необхідно прийняти:

- Політику з питань управління ризиками;
- Декларацію схильності до ризиків;
- Політику щодо запобігання корупції та конфлікту інтересів.

3. Посилення етичних стандартів та комплаєнсу, що стосується таких моментів:

1) Затвердження Кодексу етики. Оскільки цей документ наразі відсутній, його прийняття дозволить встановити єдині стандарти поведінки для персоналу та керівництва;

2) Створення каналу анонімних повідомлень. Товариству необхідно впровадити механізм («гарячу лінію»), який дозволить працівникам анонімно та безпечно повідомляти про неетичну поведінку або порушення, що зараз не забезпечено.

4. Оцінка та навчання, що може стосуватися наступного:

1) Впровадження щорічної самооцінки СВК. Наразі Наглядова рада не проводить регулярну оцінку власної ефективності. Слід формалізувати процедуру оцінки компетентності кожного члена ради та органу в цілому;

2) Проведення зовнішньої оцінки корпоративного управління. У цьому контексті раз на три роки варто залучати незалежного зовнішнього експерта для комплексної оцінки СВК, що наразі не практикується;

3) Систематичне навчання членів ради. Доречною є організація регулярних тренінгів для членів Наглядової ради з питань стратегії, ризиків та систем контролю.

5. Посилення контролю за фінансовими ризиками в умовах війни в частині таких напрямів:

1) Автоматизація моніторингу кредитних ризиків, завдяки впровадженню ІТ-рішень для щоденного аналізу очікуваних кредитних збитків;

2) Проведення регулярного інвентаризаційного контролю. Посилення процедур перевірки наявності та стану активів, особливо в регіонах, близьких до зони бойових дій, для своєчасного визнання знецінення є важливим напрямом удосконалення СВК Товариства.

Ці заходи дозволять трансформувати СВК з формально-реактивної, зорієнтованої на виконання вимог закону у проактивну систему, здатну мінімізувати ризики в умовах воєнної кризи.

3.3. Методичні аспекти аудиту фінансової звітності на підприємстві

Методичні аспекти аудиту фінансової звітності ПрАТ «СК «Укррічфлот» визначаються переходом на повне застосування МСФЗ, використанням системи таксономії (iXBRL) та критичним впливом воєнного стану на оцінку активів і безперервність діяльності.

Порядок перевірки кожної форми звітності має свої специфічні процедури, спрямовані на підтвердження достовірності відображеної інформації.

1. Аудит Балансу (Звіту про фінансовий стан) - Форма № 1.

Оскільки баланс Товариства характеризується високою капіталомісткістю (необоротні активи складають 1,148 млрд грн), аудит зосереджується на таких основних ділянках:

- Основні засоби та інвестиційна нерухомість. В контексті цих статей аудитор повинен перевірити обґрунтованість справедливої вартості, визначеної незалежними оцінювачами, особливо для суден та портової інфраструктури. Критично важливим є тест на знецінення активів (на суму 62,1 млн грн), що знаходяться на окупованих територіях або в зонах бойових дій - у Херсоні;

- Запаси. В частині запасів має бути проведена перевірка правильності визначення первісної вартості, а також коректного застосування методу оцінки запасів за найменшою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації та правильності застосування методів FIFO (для загальних запасів) і середньозваженої собівартості (для палива);

- Дебіторська заборгованість. Одною з найбільш складних ділянок аудиту фінансової звітності за МСФЗ є перевірка правильності розрахунку резерву очікуваних кредитних збитків за МСФЗ 9. Аудитор має оцінити прогнозні макроекономічні і мікроекономічні показники, використані керівництвом для моделювання збитків, а також прогноз погашення дебіторської заборгованості контрагентами ПРАТ з урахуванням їх фінансових можливостей;

- Власний капітал. Для Товариства в 2024-2025 роках важливим напрямом стратегії аудиту є перевірка правильності відображення процедури виділу ПрАТ «УРФ-нерухомість», що призвело до зменшення статутного капіталу до 51,4 млн грн.

- Кредиторська заборгованість. В аспекті аудиторської перевірки під час аудиту Балансу перевірка цього блоку включає перевірку повноти зобов’язань та підтвердження сальдо через акти звірки з постачальниками та іншими контрагентами. При тому особливу увагу слід приділити тенденції зростання комерційної кредиторської заборгованості в умовах обмеженого грошового потоку через війну тощо.

2. Аудит Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) - Форма № 2.

Головним завданням аудиту показників Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) є підтвердження чистого збитку в розмірі 292,9 млн грн через аналіз доходів та витрат. Відповідно, при аудиті показників форми № 2 контролюється:

- повнота і правильність визнання доходів. У такому контексті здійснюється перевірка відповідності порядку відображення доходів вимогам МСФЗ 15, де дохід від фрахту та портових послуг визнається «з плином часу» за ступенем завершеності рейсів;

- повнота, правильність визнання і класифікація витрат. Особливістю даного напряму перевірки є оцінка обґрунтованості виділення непродуктивних витрат (які в 2025 році складали понад 120 млн грн), зумовлених простоєм флоту через війну;

- правильність визначення сум податок на прибуток і відстрочених податків. Для Товариства актуальною є перевірка розрахунку відстрочених податкових зобов'язань (80,6 млн грн), що виникли через різниці між балансовою та податковою вартістю основних засобів і становлять типову податкову різницю за вимогами МСБО 12.

3. Аудит Звіту про рух грошових коштів - Форма № 3.

Перевірка проводиться за прямим методом, який застосовує Товариство і, відповідно, стосується трьох видів діяльності, зокрема:

- операційна діяльність - звірка надходжень від реалізації та оренди з банківськими виписками. Особлива увага приділяється факту арешту коштів у розмірі 10,35 млн грн, що обмежує їх використання виключно податками та зарплатою;

- інвестиційна діяльність - підтвердження надходжень від реалізації необоротних активів;

- фінансова діяльність – перевірка надходжень і погашень кредитів та інших запозичених коштів та таке інше.

В остаточному підсумку контролюється відповідність залишків грошових коштів Товариства показникам балансу і фактичної наявності за даними зовнішніх підтверджень банків.

4. Аудит Звіту про власний капітал - Форма № 4.

Під час аудиту Звіту про власний капітал перевіряється порядок відображення операцій з трансформації капіталу, що відбулися, зокрема, для Товариства важливою є перевірка коригувань, пов'язаних із дооцінкою активів (622,9 млн грн) та перенесенням актуарних прибутків/збитків від пенсійних планів.

5. Аудит Приміток до фінансової звітності за вимог МСФЗ.

У даному напряму важливою є перевірка повноти розкриття інформації в Примітках до фінансової звітності.

Також особливим напрямом перевірки є контроль фінансової звітності в форматі таксономії, мається на увазі перевірка повноти та правильності тегування показників у форматі iXBRL, що є обов'язковим для емітентів цінних паперів, яким є ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот».

6. Окремим напрямом стратегії аудиту є перевірка в контексті підтвердження дотримання принципу безперервності діяльності.

Найважливіший етап аудиту - оцінка обґрунтованості припущення про можливість компанії працювати далі, зважаючи на визнану керівництвом суттєву невизначеність через руйнування Каховської ГЕС та блокування Дніпра.

7. Методика аудиту також включає перевірку звіту про корпоративне управління, де аналізується відповідність практик Наглядової ради вимогам НКЦПФР, та оцінку адекватності забезпечень під судові спори з державними органами.

Оскільки щодо фінансової звітності за 2025 рік аудит Товариства не проводився проведемо огляд методики аудиту на підставі фактичних даних 2024 року та відповідного аудиторського висновку, зокрема, можна виділити

наступні ключові аспекти проведення перевірки у ПрАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»:

1. Загальні результати аудиту 2024 року.

На відміну від 2025 року, за який аудит не проводився, фінансова звітність за 2024 рік пройшла незалежну перевірку компанією ТОВ «БЕЙКЕР ТІЛЛІ УКРАЇНА».

За результатами аудиту було надано думку із застереженням, що вказує на певні методичні складнощі при підтвердженні окремих статей.

2. Специфічні процедури щодо об’єктів застереження.

Методика аудиту в 2024 році зіткнулася з обмеженнями, які не дозволили аудиторам отримати достатні докази щодо таких ділянок:

1) Переоцінка активів. Аудитори зафіксували відхилення від МСБО 16 та МСБО 40, оскільки Товариство не провело обов'язкову регулярну переоцінку основних засобів та інвестиційної нерухомості станом на кінець 2024 року. Через це методика аудиту передбачала неможливість точного визначення впливу цього фактора на балансову вартість майна.

2) Групи вибуття. Аналогічна ситуація виникла з активами, класифікованими як «утримувані для розподілу» у зв'язку з виділом ПрАТ «УРФ-нерухомість»). Так, аудитори не змогли підтвердити їхню справедливу вартість згідно з МСФЗ 5.

3) Обмеження доступу до активів в частині ТОВ «Екозерно». Методика аудиту інвестицій у спільні підприємства була обмежена через неможливість фізичного доступу до активів на звільнених територіях та відсутність аудиторських доказів щодо їхнього фінансового стану.

3. Визначення і перевірка ключових питань аудиту.

Основним фокусом стратегії аудиторської перевірки у 2024 році став аудит виручки (доходу від реалізації), загальна сума якої склала 215,3 млн грн.

При тому аудиторські процедури включали:

1) Аналіз положень облікової політики вимогам МСФЗ 15 і перевірка того, як Компанія визначає моменти передачі контролю над послугами.

2) Оцінка внутрішнього контролю ПРАТ і вивчення того, як підприємство фіксує виконання рейсів та портових робіт.

3) Аналітичні процедури в частині проведення дослідження помісячної динаміки виручки та її порівняння з очікуваннями за основними статтями звітності.

4) Детальне тестування (тести деталей), наприклад, отримання зовнішніх підтверджень безпосередньо від покупців та перевірка первинних документів на вибірковій основі за основними об’єктами перевірки.

На основі облікової політики та фінансових показників ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» за 2024–2025 роки, методику аудиту окремих ділянок обліку можна представити кількома специфічними процедурами.

Методика аудиту необоротних активів ПРАТ має ключове значення, оскільки вони складають понад 89% усіх активів підприємства (1,148 млрд грн у 2025 році). Враховуючи думку із застереженням аудиторів за 2024 рік та масштабну реструктуризацію, перевірка цієї ділянки повинна зосереджуватися на таких аспектах:

1. Аудит стану, руху і оцінки основних засобів.

Основні засоби - є найбільш капіталомісткою статтею і аудиторські процедури щодо неї включають:

- підтвердження справедливої вартості. Оскільки Товариство обліковує основні засоби за переоціненою вартістю, аудитор має перевірити звіти незалежних оцінювачів, зокрема ТОВ «Увекон». Особлива увага приділяється обґрунтованості вхідних даних Рівня 2 - ринкові ціни на аналогічні судна;

- контроль правильності нарахування амортизації. Перевірка правильності нарахування амортизації проводиться за прямолінійним методом, крім того зазвичай досліджується відповідність строків експлуатації об’єктів, наприклад, до 54 років для суден та до 75 років для будівель;

- перевірка фізичної наявності об’єктів основних засобів шляхом участі в процесі проведення інвентаризації тощо.

2. Аудит інвестиційної нерухомості.

Відносно інвестиційної нерухомості обов’язково перевіряється її оцінка на дату балансу. Під час перевірки об'єктів, що утримуються для отримання орендного доходу (43,3 млн грн), аудитор повинен підтвердити, що справедлива вартість відображає ринкові умови, попри відсутність нової оцінки у 2025 році.

Також окремим напрямом стратегії перевірки є перерахунок орендних доходів шляхом зіставлення надходжень від оренди в портах (4,49 млн грн у 2025 році) із договорами та актами.

3. Тестування на знецінення активів у зонах бойових дій.

Цей напрям є критичною ділянкою через війну.

При тому аудиторські процедури включають:

- оцінку збитків від знецінення – аудитор має підтвердити суму визнаних збитків від знецінення на суму 62,1 млн грн у 2025 році (у 2024 році - 99,1 млн грн);

- фізичний контроль об’єктів, що передбачає аналіз можливості доступу до активів у Херсоні та Миколаєві. Так, аудитор повинен оцінити професійні судження керівництва щодо неможливості достеменно оцінити стан інфраструктури через обстріли.

4. Аудит процедури виділу ПрАТ «УРФ-нерухомість» з балансу Товариства.

Цей блок перевірки охоплює контроль розподільного балансу. Аудитор має підтвердити правильність перенесення активів на суму 91,15 млн грн (незавершені інвестиції, основні засоби, фінансові інвестиції) до новоствореного товариства у січні 2025 року.

Також паралельно перевіряються відповідні зміни в капіталі, а саме здійснюється перевірка законності зменшення статутного капіталу з 60 млн грн до 51,4 млн грн внаслідок виділу.

5. Аудит нематеріальних активів.

Цей напрям перевірки ПРАТ стосується ліцензій на видобуток. При тому аудитор має підтвердити наявність прав на розробку піску (Верхньодніпровське та Червонодніпровське родовища) та термінів їхньої дії.

У контексті цих нематеріальних активів також перевіряються питання знецінення, а саме здійснюється оцінка впливу підриву Каховської ГЕС та обмілиння родовищ на корисність цих ліцензій, зокрема залишок балансової вартості на кінець 2025 року по таких активах становить 4,8 млн грн.

6. Перевірка об'єктів оренди, як права користування.

У даному контексті має бути перевірено обґрунтування невизнання оренди на балансі.

Аудитор повинен ретельно перевірити позицію Компанії щодо невизнання активів за орендою державної землі. Необхідно підтвердити, що платежі дійсно є змінними (залежать від нормативної оцінки), а отже, відповідають виключенням МСФЗ 16.

Головний методичний виклик полягає в тому, що оскільки аудитори Baker Tilly у 2024 році не змогли отримати достатні докази щодо вартості активів ТОВ «Екозерно» та справедливої вартості груп вибуття, в подальшому аудит має сфокусуватися на ретроспективному підтвердженні цих цифр після завершення юридичних процедур виділу.

7. Аудит товарно-матеріальних запасів.

Враховуючи, що вартість запасів Товариства зменшилася з 31,6 млн грн у 2024 році до 22,1 млн грн у 2025 році, аудиторська перевірка повинна включати:

- перевірку оцінки запасів в частині підтвердження застосування методу найменшої з двох величин (собівартості або чистої вартості реалізації).

Слід перевірити обґрунтованість розрахунку чистої вартості реалізації для піску та палива в умовах обмеженого попиту.

Також окремим напрямом перевірки слід підтвердити правильність застосування методів вибуття, зокрема здійснюється перевірка правильності

застосування методу FIFO для більшості запасів та середньозваженої собівартості для палива.

Специфікою для Товариства є оцінка достатності резерву під знецінення, що становить 420 тис. грн в 2025 році, особливо для запасів, що знаходяться на складах понад рік або на територіях, доступ до яких обмежений через війну.

Також дуже важливою для ПРАТ є контроль проведення інвентаризації. Оскільки у 2024 році аудитори мали обмеження щодо доступу до певних активів, необхідно перевірити акти інвентаризації та протоколи Наглядової ради щодо списання або втрати контролю над запасами.

8. Аудит дебіторської заборгованості.

Основним ризиком для Товариства є правильність оцінки торгової і іншої поточної дебіторської заборгованості, що становить 90,5 млн грн у 2025 році. Методика аудиту має передбачати:

- аналіз моделі очікуваних кредитних збитків. При тому проводиться перевірка розрахунку резерву очікуваних кредитних збитків, який складає 17,2 млн грн у 2025 році за спрощеним підходом. Аудитор має оцінити обґрунтованість управлінських суджень щодо прогнозних економічних умов;

- перевірка концентрації ризику.

Особлива увага має бути приділена контролю погашення дебіторської заборгованості від одного контрагента, що складає 69,9 млн грн у 2025 році і пов’язана з продажем суден. Ця дебіторська заборгованість становить значну частину оборотних активів, а отже, щодо неї необхідно отримати зовнішні підтвердження від цього боржника.

- контроль списання дебіторської заборгованості. Аудитор має провести перевірку безнадійної заборгованості, списаної протягом року (в 2025 році в сумі 98 тис. грн), на відповідність критеріям припинення визнання за МСФЗ 9.

9. Аудит грошових коштів і їх еквівалентів.

Методика аудиту грошових коштів та їх еквівалентів у ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» має враховувати критичне скорочення

залишків коштів - з 11,6 млн грн до 717 тис. грн протягом 2025 року та специфічні юридичні обмеження. Аудиторські процедури повинні розпочинатися з отримання зовнішніх підтверджень від обслуговуючих банків, а саме АТ «Укрсиббанк», АБ «Укргазбанк» та АТ «ОТП Банк» для підтвердження реальної наявності коштів на рахунках.

Особлива увага приділяється перевірці статусу арештованих коштів у розмірі 10,35 млн грн. Аудитор має переконатися, що ці кошти використовуються виключно за цільовим призначенням (сплата податків та заробітної плати), а також оцінити вплив цього обмеження на показник ліквідності та здатність Товариства продовжувати безперервну діяльність.

Додатково проводиться перевірка правильності перерахунку валютних залишків у доларах США за офіційним курсом НБУ на дату балансу та відображення курсових різниць у складі фінансових доходів чи витрат. На окремому етапі аудиту здійснюється звірка показників Звіту про рух грошових коштів (Форма № 3), складеного за прямим методом, із даними виписок по рахунках та оборотами за відповідними субрахунками бухгалтерського обліку, щоб підтвердити достовірність відображених операційних та інвестиційних потоків.

10. Аудит зобов'язань та забезпечень.

Через зростання поточної кредиторської заборгованості в 2025 році порівняно з попереднім роком з 137,6 млн грн до 278,9 млн грн та появу нових кредитів, аудит має бути сфокусований на таких процедурах:

- аудит кредитів. Аудитор має провести перевірку умов нових короткострокових банківських кредитів на суму 23,9 млн грн (під 20% річних), а також отримати підтвердження цільового використання та правильності нарахування відсотків;

- підтвердження торгової кредиторської заборгованості, що передбачає проведення звірки сальдо з найбільшими постачальниками (201,2 млн грн), аналіз термінів погашення та перевірку наявності листів від партнерів щодо реструктуризації або відмови від судових позовів;

- пенсійні зобов'язання ПРАТ. Аудитор повинен здійснити оцінку актуарного звіту щодо виплат працівникам шкідливих професій. Слід звернути увагу на те, що відповідний резерв склав 7,7 млн грн у 2025 році. Аудитор має перевірити ставку дисконтування (15,09%) та припущення щодо плинності кадрів, які враховуються під час створення відповідного резерву;

- судові резерви. Аудитор обов’язково зосереджує свою увагу на аналізі забезпечення під судові витрати, який в 2025 році складав 3,1 млн грн, зокрема у спорі з ДП «Адміністрація річкових портів», на предмет дотримання принципу обачності.

- податок на прибуток і відстрочені податки. Окремим напрямом перевірки є перевірка відстрочених податкових зобов'язань, що в 2025 році склали 80,6 млн грн та оскаржуваних штрафів від ДПС на загальну суму понад 1,4 млн грн.

Узагальнюючи методику перевірки показників фінансової звітності за 2025 рік, аудитор повинен враховувати думку із застереженням за 2024 рік, де зазначалося про неможливість підтвердити справедливу вартість активів та інвестицій у спільні підприємства, зокрема, ТОВ «Екозерно», через воєнні дії.

11. Аудит доходів і витрат діяльності.

Методика аудиту доходів і витрат ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» базується на перевірці дотримання положень МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» та МСБО 1 «Подання фінансової звітності», з особливим фокусом на правильність класифікації операцій в умовах воєнного стану.

Аудит доходів включає такі процедури:

- аналіз моменту визнання доходу: Аудитор перевіряє відповідність методу «з плином часу» для послуг з фрахту та портових робіт. Дохід має визнаватися пропорційно завершеності рейсів або етапів робіт;

- підтвердження виручки від реалізації піску та товарів. При тому здійснюється перевірка моменту переходу права власності та контролю до покупця, що зазвичай відбувається в момент відвантаження;

- тестування операцій реалізації на вибірковій основі. Аудитором забезпечується проведення процедур зовнішнього підтвердження від найбільших дебіторів (на чотирьох контрагентів Товариство припадає 56% виручки) та звірка первинних документів (накладних, коносаментів, актів виконаних робіт тощо);

- аналітичні процедури, які передбачають порівняння щомісячної динаміки виручки, оскільки діяльність має виражений сезонний характер (навігаційний період становить близько 300 днів);

- аудит орендних доходів. Оскільки операційна оренда майна в портах стала важливим джерелом стабільності (4,49 млн грн у 2025 році), перевіряється лінійність нарахування цих доходів згідно з умовами договорів.

У свою чергу аудит витрат зосереджується на таких аспектах:

- перевірка правильності визнання, оцінки і класифікації витрат діяльності. Це критична ділянка, оскільки понад 120 млн грн (заробітна плата, податки, амортизація простою флоту) було винесено до складу інших операційних витрат через неможливість ведення основної діяльності. Аудитор має підтвердити обґрунтованість такого виокремлення;

- аудит оплати праці та соціальних відрахувань. Ця ділянка стосується підтвердження витрат на персонал (46,6 млн грн у 2025 році), перевірки правильності нарахування ЄСВ та актуарних розрахунків за пільговими пенсіями;

- аудит витрат з амортизації. Аудитором проводиться перевірка прямолінійного методу та обґрунтованості строків корисної експлуатації, а також коректності припинення нарахування амортизації для активів, що утримуються для продажу;

- аудит збитків від знецінення. Аудитором здійснюється підтвердження суми збитків від знецінення (62,1 млн грн у 2025 році) за активами в зонах бойових дій та на окупованих територіях (Херсон), що базується на професійних судженнях керівництва та звітах оцінювачів;

- аудит податку на прибуток. Аудитором здійснюється перевірка розрахунку відстроченого податку (від'ємне значення 12,8 млн грн у 2025 році), який виникає через різниці в оцінці активів між МСФЗ та податковим законодавством.

Особлива увага при аудиті витрат приділяється дотриманню методу нарахування та відповідності витрат періодам, у яких вони були понесені, незалежно від дати фактичної оплати.

5) Оцінка безперервності діяльності Товариства.

Важливою частиною методики був аналіз професійних суджень керівництва щодо здатності компанії працювати далі. Аудитори звернули особливу увагу на суттєву невизначеність, викликану руйнуванням Каховської ГЕС та воєнними діями, що стало предметом пояснювального параграфа в аудиторському висновку.

6) Аудит нефінансової інформації та звіту про управління.

Методика аудиту також охоплювала верифікацію Звіту про управління та Звіту про корпоративне управління.

Аудитори перевіряли достовірність інформації щодо структури власності (бенефіціарів), дотримання пруденційних нормативів та виконання рекомендацій НКЦПФР.

Ці дані свідчать, що аудит 2024 року був глибоко сфокусований на ризиках оцінки майна в умовах війни та на прозорості розкриття інформації про реструктуризацію компанії.

3.4. Аналіз структури і динаміки статей балансу на підприємстві

Динаміка основних фінансових показників Товариства простежена на підставі фінансової звітності за 2020-2025 роки за даними інформаційно-аналітичної платформи YouControl і наведена в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка основних фінансових показників ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»

Фінансовий показник, тис. грн	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6	7
Основні засоби	2 196 867 -15%	2 105 453 -4%	1 679 377 -20%	1 523 353 -9%	1 205 550 -21%	1 098 548 -9%
Необоротні активи	2 506 313 -11%	2 325 659 -7%	1 829 418 -21%	1 668 321 -9%	1 267 830 -24%	1 147 992 -9%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	30 374 -41%	19 838 -35%	9 790 -51%	13 998 +43%	0 -100%	271 —
Гроші та їх еквіваленти	1 575 +434%	4 657 +196%	1 218 -74%	1 241 +2%	11 638 +838%	717 -94%
Оборотні активи	99 265 -30%	103 188 +4%	63 120 -39%	149 810 +137%	188 659 +26%	134 243 -29%
Активи	2 627 565 -11%	2 428 847 -8%	1 892 538 -22%	1 818 131 -4%	1 547 642 -15%	1 282 235 -17%
Зареєстрований (пайовий) капітал	60 000 0%	60 000 0%	60 000 0%	60 000 0%	60 000 0%	51 429 -14%
Власний капітал	1 935 928 -12%	1 915 971 -1%	1 497 013 -22%	1 472 267 -2%	1 287 600 -13%	915 041 -29%
Довгострокові зобов’язання і забезпечення	311 703 -31%	256 125 -18%	151 032 -41%	149 046 -1%	122 456 -18%	88 281 -28%
Короткострокові кредити банків	120 737 +60%	14 614 -88%	0 -100%	0 —	0 —	23 867 —
Поточні зобов’язання і забезпечення	379 934 +24%	256 751 -32%	244 493 -5%	196 818 -19%	137 586 -30%	278 913 +103%
Пасиви	2 627 565 -11%	2 428 847 -8%	1 892 538 -22%	1 818 131 -4%	1 547 642 -15%	1 282 235 -17%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 087 106 -11%	1 126 485 +4%	299 792 -73%	362 747 +21%	215 331 -41%	24 627 -89%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	920 211 -10%	1 022 726 +11%	264 603 -74%	292 694 +11%	276 252 -6%	42 329 -85%
Валовий прибуток (збиток)	166 895	103 759	35 189	70 053	-60 921	-17 702
Фінансові результати від операційної діяльності	-17 110	-84 429	-515 001	-30 328	-42 254	-302 351
Фінансовий результат до оподаткування (EBT)	-68 449	-54 081	-525 966	-29 480	-41 454	-305 782
Чистий фінансовий результат	-49 944	-29 630	-430 149	-22 251	-29 983	-292 919

Джерело: складено автором на підставі інформаційно-аналітичної платформи YouControl

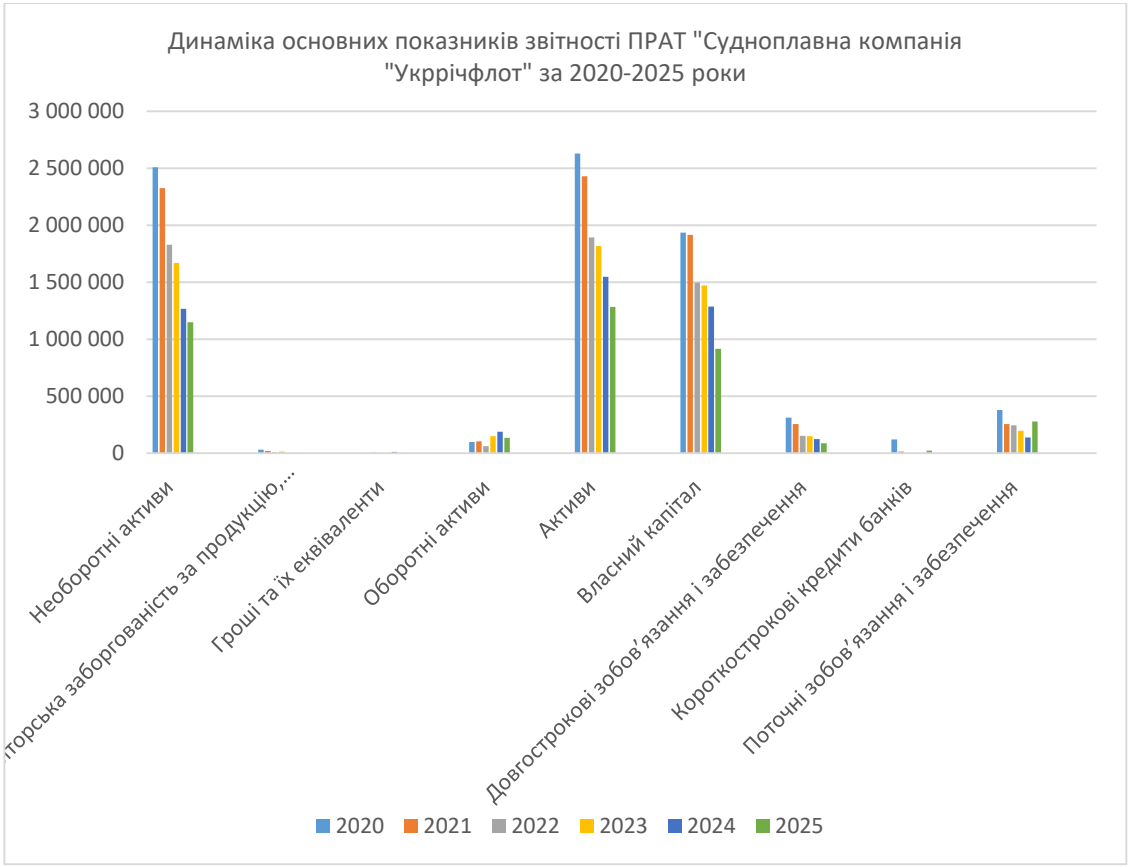

Рис.3.1. Динаміка основних показників звітності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» в 2020-2025 роках

Джерело: складено автором на підставі інформаційно-аналітичної платформи YouControl

Висновки: На підставі аналізу динаміки основних статей звітності можна побачити, що по більшості статей звітності має місце зниження протягом досліджуваного періоду 2020-2025 років. Це відбулося з різних причин: через вплив воєнного стану і відповідне зменшення обсягів діяльності, а також через виділення частки майна іншому підприємству внаслідок реструктуризації.

Фактично протягом 2020-2025 року мало місце масштабне скорочення активів. Загальна сума активів скоротилася з 2,63 млрд грн у 2020 році до 1,28 млрд грн у 2025 році (зменшення лише за останній рік склало 17%). Найбільше падіння зафіксовано за статтею основних засобів, вартість яких зменшилася

майже вдвічі порівняно з 2020 роком, що свідчить про значне знецінення та вибуття майна флоту та портів через війну та реструктуризацію.

Також відбулося критичне погіршення ліквідності. Показник грошових коштів продемонстрував катастрофічне падіння на 94% у 2025 році (до 717 тис. грн), що разом із арештом значної частини ліквідності (10,35 млн грн) створює умови гострого дефіциту обігових коштів. При цьому оборотні активи у 2025 році скоротилися на 29%.

Ще одна особливість Товариства стосувалась трансформації капіталу та зобов'язань. Власний капітал Товариства у 2025 році зменшився на 29% (до 915 млн грн) внаслідок отримання величезних збитків та процедури виділу ПрАТ «УРФ-нерухомість», що також спричинило перше за багато років зменшення статутного капіталу на 14%.

Водночас спостерігається небезпечне зростання поточних зобов'язань на 103% (до 278,9 млн грн), що свідчить про накопичення боргів перед постачальниками та залучення нових банківських кредитів для підтримки життєдіяльності.

Протягом останніх років має місце падіння доходів та хронічна збитковість.

Динаміка фінансових результатів є найбільш критичною. Так, чистий дохід від реалізації у 2025 році впав на 89% порівняно з 2024 роком (з 215,3 млн грн до 24,6 млн грн). Підприємство залишається глибоко збитковим протягом усього періоду 2022–2025 рр., причому чистий збиток у 2025 році склав 292,9 млн грн, що майже у 10 разів перевищує збиток попереднього року.

Дані табл.3.1 підтверджують стан глибокої фінансової кризи. Різке падіння виручки на фоні зростання короткострокових боргів та вимивання власного капіталу створюють реальну загрозу припущенню про безперервність діяльності підприємства, що змушує керівництво застосовувати стратегію виживання та реалізації активів для покриття операційних витрат.

Далі проведемо аналіз показників ліквідності за даними Балансу Товариства (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз показників ліквідності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот», %

Показники	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6
Абсолютна ліквідність	1,8	0,5	0,6	8,5	0,3
Поточна ліквідність	40,2	25,8	76,1	137,1	48,1
Швидка ліквідність	28,1	19,0	59,5	111,5	38,9

Джерело: складено автором на підставі фінансової звітності Товариства

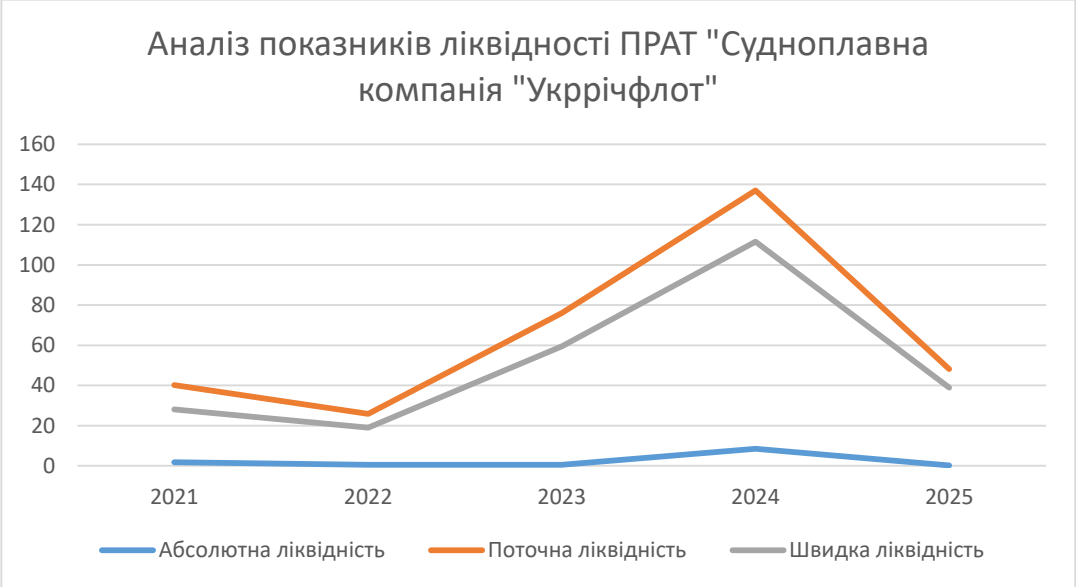

Рис.3.2. Динаміка показників ліквідності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» в 2020-2025 роках

Джерело: складено автором на підставі фінансової звітності Товариства

Висновки: Як видно за даними табл.3.2 абсолютна ліквідність Товариства в 2025 році суттєво знизилася з 8,5 % станом на початок 2025 року до 0,3% станом на кінець 2025 року.

Поточна ліквідність станом на кінець 2025 року становила 48,1%, що на 89% менше порівняно з відповідним показником на початок 2025 року, коли поточна ліквідність складала 137,1%.

Швидка ліквідність станом на кінець 2025 року становила 38,9%, порівняно з 111,5% на початок 2025 року, отже, швидка ліквідність протягом року зменшилась на 72,6%.

Таким чином всі показники ліквідності суттєво погіршилися, що свідчить про фінансову кризу ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот».

3.5. Аналіз показників рентабельності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот»

Аналіз показників рентабельності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» наведено в табл.3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз показників рентабельності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот», %

Показники	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6
Рентабельність активів	-1,2	-22,7	-1,2	-1,9	-22,8
Рентабельність власного капіталу	-1,5	-22,4	-1,5	-2,0	-22,8
Рентабельність за чистим прибутком (к відношення чистого прибутку до чистого доходу)	-2,6	-143,5	-6,1	-13,9	-1 189,4
Рентабельність операційних витрат	34,5	5,9	34,4	-26,1	-5,3

Рис.3.3. Динаміка показників рентабельності ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» в 2020-2025 роках

Джерело: складено автором на підставі фінансової звітності Товариства

Висновки: За результатами аналізу показників рентабельності видно, що в 2025 році за всіма показниками простежується суттєве зростання збитковості. Так, збитковість активів в 2025 році становила -22,8%, так само збитковість власного капіталу в 2025 році також склала -22,8%.

Збитковість діяльності за чистим прибутком в 2025 році склала -1189,4%, що стало найгіршим показником за весь період діяльності Товариства.

Збитковість операційних витрат в 2025 році становила -5,3%.

Відповідно, можна зробити висновок, що можливість підтримати безперервну роботу Товариству все складніше.

Ці дані підкреслюють, що підприємство перебуває у фазі глибокої реструктуризації та боротьби за збереження ліквідності в умовах повної зупинки навігації Дніпром.

Висновки до розділу 3

На основі проведеного дослідження в межах розділу 3 кваліфікаційної роботи можна сформувати такі основні висновки:

1) Головною метою аудиту ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» є підтвердження достовірності звітності за МСФЗ, проте в умовах війни критичного значення набуває верифікація припущення про безперервність діяльності через зупинку навігації та руйнування інфраструктури. Ключовими завданнями аудиту визначено перевірку справедливої вартості основних засобів, обґрунтованості збитків від знецінення та правильності відображення результатів реструктуризації.

2) Система внутрішнього контролю на підприємстві охарактеризована як базова та формальна. Виявлено суттєві відхилення від кращих практик: відсутність моделі «трьох ліній захисту», спеціалізованих комітетів (з аудиту, ризиків) у складі Наглядової ради та незалежних директорів. Для зміцнення

СВК запропоновано впровадження посад корпоративного секретаря, затвердження Кодексу етики та формалізацію політик ризик-менеджменту.

3) Методика аудиту фінансової звітності базується на тестуванні складних облікових оцінок. Пріоритетними напрямами є аудит необоротних активів, перевірка виручки за методом «з плином часу» (МСФЗ 15) та контроль витрат, зумовлених простоєм через воєнні дії.

4) Аналіз фінансового стану та динаміки показників звітності показав критичне погіршення показників: активи підприємства за 2025 рік скоротилися на 17%, а власний капітал зменшився на 29% (до 915 млн грн) внаслідок чистого збитку в розмірі 292,9 млн грн. Водночас спостерігається небезпечна тенденція зростання поточних зобов'язань на 103% (до 278,9 млн грн), що разом із арештом частини коштів (10,35 млн грн) створює гострий дефіцит ліквідності.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження діючої системи формування і аудиту фінансової звітності на прикладі ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» можна зробити такі основні висновки:

1. ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» - це велике транспортне підприємство, засноване у 1993 році, яке є резидентом України та має статус приватного акціонерного товариства. Компанія функціонує як комплексний логістичний оператор, що об'єднує різні елементи транспортної інфраструктури: власні річкові порти, флот та складські об'єкти.

2. Діяльність компанії зазнала критичного впливу через повномасштабну військову агресію РФ з 2022 року і до цього часу. Через бойові дії та руйнування Каховської ГЕС було повністю зупинено судноплавство Дніпром, обміліли порти у Нікополі та Запоріжжі, а порти в Миколаєві та Херсоні залишаються недоступними через обстріли та мінну небезпеку.

3. У 2025 році компанія завершила процедуру виділу нового товариства - ПрАТ «УРФ-нерухомість», що супроводжувалося зменшенням статутного капіталу.

4. Фінансовий стан за звітний період характеризується значним збитком у розмірі 292,9 млн грн, що зумовлено обмеженням основної діяльності та воєнними ризиками. Через ці фактори керівництво визнає існування суттєвої невизначеності щодо здатності підприємства продовжувати безперервну діяльність у майбутньому, що зазначено в Примітках до фінансової звітності.

Фактично протягом 2020-2025 року мало місце масштабне скорочення активів. Загальна сума активів скоротилася з 2,63 млрд грн у 2020 році до 1,28 млрд грн у 2025 році (зменшення лише за останній рік склало 17%). Найбільше падіння зафіксовано за статтею основних засобів, вартість яких зменшилася майже вдвічі порівняно з 2020 роком, що свідчить про значне знецінення та вибуття майна флоту та портів через війну та реструктуризацію.

Також відбулося критичне погіршення ліквідності. Показник грошових коштів продемонстрував катастрофічне падіння на 94% у 2025 році (до 717 тис. грн), що разом із арештом значної частини ліквідності (10,35 млн грн) створює умови гострого дефіциту обігових коштів. При цьому оборотні активи у 2025 році скоротилися на 29%.

Абсолютна ліквідність Товариства в 2025 році суттєво знизилася з 8,5 % станом на початок 2025 року до 0,3% станом на кінець 2025 року.

Поточна ліквідність станом на кінець 2025 року становила 48,1%, що на 89% менше порівняно з відповідним показником на початок 2025 року, коли поточна ліквідність складала 137,1%.

Швидка ліквідність станом на кінець 2025 року становила 38,9%, порівняно з 111,5% на початок 2025 року, отже, швидка ліквідність протягом року зменшилась на 72,6%.

Таким чином всі показники ліквідності суттєво погіршилися, що свідчить про фінансову кризу ПРАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот».

5. Збитковість активів в 2025 році становила -22,8%, так само збитковість власного капіталу в 2025 році також склала -22,8%.

Збитковість діяльності за чистим прибутком в 2025 році склала -1189,4%, що стало найгіршим показником за весь період діяльності Товариства.

Збитковість операційних витрат в 2025 році становила -5,3%.

Відповідно, можна зробити висновок, що можливість підтримати безперервну роботу Товариству все складніше.

Ці дані підкреслюють, що підприємство перебуває у фазі глибокої реструктуризації та боротьби за збереження ліквідності в умовах повної зупинки навігації Дніпром.

6. Облікова політика Товариства базується на МСФЗ. При тому облік основних засобів ведеться за переоціненою вартістю та інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю. Для фінансових активів

застосовується модель очікуваних кредитних збитків згідно з МСФЗ 9, а дохід від перевезень визнається поступово «з плином часу» відповідно до МСФЗ 15.

Компанія дотримується консервативного підходу до МСФЗ 16, не визнаючи права користування на державні земельні ділянки через змінний характер орендних платежів, що призводить до відсутності орендних активів на балансі.

Особливістю також є нарахування пенсійних зобов'язань за планами з визначеними виплатами для працівників шкідливих професій із залученням актуаріїв.

7. Звітність складається в електронному форматі iXBRL із застосуванням таксономії МСФЗ, що забезпечує типізацію даних для регулятора. Процес формування звітності у 2025 році відобразив наслідки масштабної реструктуризації - виділу ПрАТ «УРФ-нерухомість», що супроводжувалося зменшенням статутного капіталу та передачею частини активів.

8. Попри дотримання стандартів, виявлено недоліки, такі як висока залежність від суб’єктивних суджень керівництва та недостатня прозорість моделей оцінки справедливої вартості активів.

Для покращення процесу складання фінансової звітності пропонуються такі заходи:

- впровадження обов'язкового аналізу чутливості для оціночних значень (інфляція, дисконтні ставки);

- розкриття проформа-фінансової інформації для очищення звітності від впливу виділених активів нерухомості, що підвищить її прогностичну цінність;

- інтеграція ESG-показників та кліматичних ризиків у звітність для оцінки їхнього впливу на строки експлуатації флоту;

- синхронізація оприлюднення окремої та консолідованої звітності для цілісного сприйняття ризиків холдингу.

9. Система внутрішнього контролю на підприємстві охарактеризована як базова та формальна. Виявлено суттєві відхилення від кращих практик: відсутність моделі «трьох ліній захисту», спеціалізованих комітетів (з аудиту, ризиків) у складі Наглядової ради та незалежних директорів.

Для зміцнення СВК запропоновано впровадження посад корпоративного секретаря, затвердження Кодексу етики та формалізацію політик ризик-менеджменту.

Впровадження запропонованих рекомендацій дозволить поліпшити системи обліку, звітності і контролю Товариства і сприяти створенню підстав для поліпшення результатів його діяльності.

Список використаних джерел

1. Безкоровайна Л. В. Проблеми формування показників фінансової звітності підприємств України за МСФЗ. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 39. С. 17–24. URL : https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-02 (дата звернення: 05.05.2026).

2. Голов С.Ф. Суттєвість як ключовий принцип розкриття інформації у фінансовій звітності за МСФЗ. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2021. №10, С. 15–22.

3. Зубілевич С.Я., Мазіна О.І., Рогозний С.А., Карпачова О.В., Дядюн О.О. МСФЗ: Короткий курс для практиків. Навчальний посібник. Київ: ТОВ «МІК», 2020. 376 с.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (із змінами та доповненнями). URL: Інструкція про застосування План... | від 30.11.1999 № 291 (rada.gov.ua) (дата звернення: 05.05.2026).

5. Калабухова С.В. Аналітичне забезпечення управління суб'єктами господарювання : дис. … д-ра екон. наук: 08.00.09. Київ, 2020. 620 с.

6. Концептуальна основа фінансової звітності. Дата оновлення: 2018 рік. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (дата звернення: 05.05.2026).

7. Корягін М.В., Куцик П.О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: монографія. К.: Інтерсервіс, 2016. 276 с.

8. Костенко О., Кравченко О., Овчарова Н., Олексіч Ж., Дмитренко А. Інтегрована звітність у процесі прийняття інвестиційних рішень: бібліометричний аналіз наукового ландшафту. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. Vol. 7. No. 2. С. 141–159.

9. Костякова А. А. Звітність без кордонів: українські реалії в контексті МСФЗ. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-108 (дата звернення: 05.05.2026).

10. Лоханова Н.О. Міжнародні стандарти фінансової звітності – теоретичні засади та практика впровадження в Україні : Монографія / За ред. Н.О. Лоханової. Харків: «Діса плюс», 2019. 234 с.

11. Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення». URL : https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201 (1).pdf (дата звернення: 05.05.2026).

12. Міжнародний стандарт аудиту 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики». URL : https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201 (1).pdf (дата звернення: 05.05.2026).

13. Міжнародний стандарт аудиту 500 «Аудиторські докази». URL:https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf (дата звернення: 05.05.2026).

14. Міжнародний стандарт аудиту 700 «Формування думки у звіті незалежного аудитора». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf (дата звернення: 05.05.2026).

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL:https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1% D0%91%D0%9E%201_ukr_2024.pdf (дата звернення: 05.05.2026).

16. Міжнародний стандарт фінансової звітності 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності» (переклад станом на 01.01.2025 року). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2018_2025.pdf (дата звернення: 05.05.2026).

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 «Окрема фінансова звітність». URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2027_ukr_2024.pdf (дата звернення: 05.05.2026).

18. Микитюк Н.О., Дунаєвська А.В. Проблемні питання розкриття інформації при формуванні системи фінансової звітності на основі таксономії за МСФЗ. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Том 2. С. 273–279.

19. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій : Наказ Міністерства фінансів від 30.11.99 р. № 291. URL: Про затвердження Плану рахунків ... | від 30.11.1999 № 291 (rada.gov.ua) (дата звернення: 05.05.2026).

20. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 зі змінами і доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 05.05.2026).

21. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 05.05.2026).

22. Реформування обліку, аналізу і аудиту в умовах інституціональних перетворень: монографія / за ред. Н.О. Лоханової. Харків: «Діса плюс», 2024. С. 361-392.

23. Харламова О.В. Розкриття невизначеностей у фінансовій звітності: нові ілюстративні приклади від РМСБО. *Веб-журнал «Все про МСФЗ».* 05.05.2026. Агентство з МСФЗ. URL: https://amsfo.com.ua/rozkryttia-nevyznachenostej-vid-rmsbo/ (дата звернення: 05.05.2026).

24. Харламова О. В. Фінансова звітність за Міжнародними стандартами : методологія формування та практика імплементації в Україні : Монографія / О. В. Харламова. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 376 с.

25. Ярмолюк О., Губарик О., Саванчук Т., Дмитренко О. і Хомяк Н. Покриття інформації у фінансовій звітності: практичний досвід застосування

МСБО і МСФЗ. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2021. № 5, 40 (Лис 2021), С. 276–287. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v5i40.245101 (дата звернення: 05.05.2026).

26. Шевчук С., Гаврашенко К. Інтегрована звітність як інструмент прозорості для сталого розвитку підприємства. *Смарт-економіка, підприємництво та безпека*, 2025, 3(1), 47–54. https://doi.org/10.60022/sis.3.(01).5 (дата звернення: 05.05.2026).

27. Шкуліпа Л.В. Концепції розвитку бухгалтерського обліку в контексті Міжнародних стандартів фінансової звітності та інноваційних технологій: дис. … канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2021. 626 с.

28. Шкуліпа Л.В. Розвиток бухгалтерського обліку у вимірі міжнародних стандартів фінансової звітності та інноваційних технологій: методологія та практика: монографія. Ніжин: ТПК «Орхідея», 2020. 616 с.

29. IRYNA SHCHYRBA, NATALIIA LOKHANOVA, NATALIIA HOLIACHUK, VALENTYNA SHEVCHENKO, YEVHENIIA KARPENKO. THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON ACCOUNTING TRANSFORMATION. Journal of Theoretical and Applied Information Technology. 30th September 2025. Vol.103. No.18. URL : https://www.jatit.org/volumes/Vol103No18/3Vol103No18.pdf (Scopus) (дата звернення: 05.05.2026).

30. You Control. Інформаційно-аналітична платформа. 2026. URL : https://youcontrol.com.ua. (дата звернення: 05.05.2026).

ДОДАТКИ